

Franciaia követ oltalma alá. Itt találkozott aztán Rákócziával, ki német-újhegyi börtönében Bercsényinek Lengyelországba menekülését hitves-től megtudván, nov. 7-én éjjel szerencsésen kiszökött tömlőcsejéből, s szintén Lengyelország felé tartott.

Rákóczi és Bercsényi, míg Du Héron a francia királytól ügyöknek támogatására határozottabb utasítást nyerhetne: odahagyva Varsót, eleintén Bercsényi lelkes barátja Mecsinzky sztarosza minski kastélyában, majd Rákócziának a Báthory-ágon rokona, Siniawsky hg. belzi palatinusnál tartózkodtak. Kéz alatt Du Héron folyvást segíté őket, ki által XIV. Lajos Rákócziának 12. Bercsényinek 8 ezer lívre-nyi évdíjt rendelt. Midőn pedig Du Héronnak Varsóból távoznia kellett: marquis de Bonac, danczkaí franciaia ügyvivő által maradt a két magyar bujdosó összekötésben a versaillesi udvarral.

1703 elején az elégtelenség a zaklatott hazában tetőpontját érte. A katonai adó-executiók miatt a nép már-már forrongani, s az erészakos hadifogdosás elől — különösen a felső-tiszai vidéken — az erdőkre menekülni kezdett. Ott ősszecsoportozván, követeket küldöttek Rákóczihoz, Bercsényihez, könyörögve: jöjjenek be, hozzanak zászlókat, ők készek az utolsó csepp vérig velők harcolni a szabadsáért, a szarokoskodó, gyűlölt németek ellen. E követeket a bujdosók Siniawskynek breznai várában fogadták, s visszaküldték velők Bercsényi apródját: járja be különösen Munkács és Ungvár környékét, s szemmel látván a dolgokat, térjen vissza. Az apródot a nép nagy lelkesedéssel fogadta mindenütt, szabadították ki, üdvözölték benne, s csak a zászlók beküldését és a két úr jövetelét sürgeték folyvást.

És a szabadság zászlóit Rákóczi és Bercsényi, május 12-én Brezna várában kelt harezra szólító manifestum kíséretében be is küldötték a hazába, biztositván hibeiket, hogy Lengyelországban fogadott hadakkal rövid nap múlva magok is bejöjnek. Bercsényi most a franciaia segélyt sürgetendő: személyesen Daneczkaiba utazott Bonac-hoz; Rákóczi pedig június 16-án, némi lengyel fogadott hadakkal áttelep a határt, s Munkács felé nyomult. Az erdőkben táborozó nép leírhatlan örömrivalgás közt fogadta szeretett urát. Rákóczi előkre állott; azonban első esztáját, Munkács városában elveszté, s rendetlen és fegyvertelen hada Montecuccoli vasasai által ismét felnyomatott a hegyek közé.

Ekkor érkezett a Daneczkaiból megterő Bercsényi, Lengyelországban fogadott hat század jól felszerelt dragonnyossal s egyéb hadakkal, pénzt is hozván a franciaia követől hadak fizetésére, és ígéreteket XIV. Lajostól a háború költségeire küldendő rendes segélypénz felől. Képzeltető mily örömtől okozott Bercsényi illetén érkezése a levért kis csapat közt, mely önbizalmát, lelkesedését visszanyerve, s folyvást új meg új csatlakozókkal szaporodva: ismét előnyomult. Rákóczi és Bercsényi Tisza-Becsénél győztek, s az átmenetelt kioroszakolák. Erre alföldről, felföldről — mindenütt csakugy özlönlőt táborukba a fegyvert fogott elégtelenség serege. A forradalom öríási hamarsággal országos dimenziót vón. Míg Rákóczi hadait Debreczennél szervezte: Bercsényi Nagy-Várad Olaszi nevű külvárosát rohanta meg, s ennek ellenségese rácz lakosait kardéle hányatá. Ez által a Várad környéki magyarság felszabadulván: újból 3000 emberrel, valóságos katonákkal, szaporodott Rákóczi tábora.

De nem kísérhetjük sorra az eseményeket: csak főbb vonalaiban vázoljuk Bercsényi működését. Míg Rákóczi tovább is az alföldrön, Kálló, Szatmár, Tokaj körül esztázott: addig Bercsényi s a szintén hozzájuk csatlakozott Károlyi, a hadak egy részével az Ipolyig és Garamig nyomultak előre, s miután nov. 15-én a császári hadat Zólyom előtt megverték, hatalmukba kerülének a bányavárosok; majd egész Pozsonyig, Szokolczáig elfoglalták az országot, még az 1703-ik év vége előtt; a következő év első napjaiban pedig Károlyi átkelvé a Dunán, a túl lévő részt is meghódította.

1704. január 21-kére Bercsényi is átment a Dunán, Libény-Sz.-Miklóra, hol Leopold békekövetét, Széchenyi Pál kalocsai érseket fogadta. S miután itt kijelenték, hogy a bécsi kormány szava megtartásában egyáltalában nem bízható, idegen hatalmak garantíájá nélkül nem alkusznak: az értekezlet egyelőre szétoszlott. Bercsényi azonban a Csallóközbe szállta, a honnét 500 huszárt küldtél a Pozsony alá, neje fogadására, kit a császáriak — férje menekülése óta — Bécsben fogva tartot-

tak, s most szabadon bocsátának, oly reményben, hogy urát tán elvonhatják Rákócziótól.

Leopold mindinkább szorongattatva: leküzdötte gögijét, s elfogadta a magyarokkal való békealkudozásokra néve Anglia és a belga státusok közbenjárását. Így kezdődtek meg az értekezletek újra, márczius végén Gyöngyösön, a hova elutazott Bercsényi is; de az alkudozások a bécsi udvar csalárd-sága miatt csakhamar felbomlónván, visszatért hadseregéhez, s april 4-kén érkezett Nagy-Szombatba, honnan azonban öt Heister május elején Szeredig visszanyomta. Május folytán az Alsó-Garamnál táborozott, s Újvárt zárú körül Bercsényi; majd hirt vévén, hogy Ritschan tábornok Morvából betört: egyesíté erejét Károlyival, előnyomult, s mig lovassága arczul támadta meg Ritschant, Ocskayt a szomolyáni szorosokban az ellenség háta mögé küldte. Az ütközet így magyarok teljes győzelmével végződék. Ritschan serege egészen tönkre tetétt; tábor-szerit, ágyuit mind elnyerték, magát megsebesítve, 400-od magával elfogták. Több mint 4000 német holtteste fődte a csatatér, s a futókat az erdőkben a hegyi lakók verték agyon.

Nagy-Szombat újra kaput tart, hol Bercsényi a szomolyáni diadalért június 2-kán ünneplés hála-istenítészetet tartatott. Azután a Csallóközbe ment át, a Duna réveit megszemlélendő. Július elején pedig az erős Bajmóc-várat vette kézhez. Azután Trencsényit bombáztatta; aug. 13-án, a midőn már Trencsényi kaput tart volt, Morvából ismét becsapott a német; de Bercsényi, noha túlerő ellen kelle küzdenie, személyesen vivén az ellenségre lovasságát, többszörös roham s kemény harc után visszaverte. E csatában lovatál lölétek el.

Ezután Nyitra várát vév meg, hol őt aug. 29-kén találjuk, mig seregi Morvát barangolták. Ekközben a békealkudozások szeptemberben Gyöngyösön megújultak, majd a fejedelem által Selmecze tetétek által, hol október folytán Nagy-Britannia és Belgium követéinek részvéte mellett nagy ünnepiességgel folytának. Magyar részről Rákóczi megbízásából Bercsényi Miklós „országunk és hadseregünk fővezéré” vezette az értekezleteket; császári részről B. Seilern titkos tanácsos volt a fő. Jelen valának már — Rákóczi mellett — az erdélyiek is. A fegyverszüneti pontokon előgre is nem tudtak megegyezni, és mert Heister Dunántúl bite-szerve s embertelenül járt el: nov. 1-jén a felhárított magyarok félbeszakíták az értekezletet; s mig Bercsényi Szokolczáig előnyomulva, hadaival Heister dúlásaiért Ausztriát, Morvát naponként pusztította, — maga a fejedelem ostrom alá fogá, s nov. 16-kán szerencsésen el is foglalta az akkor igen erős Érsek-Újvárt. Majd Lipótvárt bombáztatta, Bercsényi által a határok felől folyvást fedeztetve. Heister minden erejét összeszedte, s már november 28-án Gajáron, Pozsony fölött állott: de Bercsényi csapatai által folyvást háborgattatva, meg átnyomatott a Morván, Marcheck és Tirnbach tájára. Decz. 20-ka körül azonban, néhány lovas ezreddel s dán hadakkal erősbilve, újra áttört a magyar határon. Bercsényi négy napig tartóztatta őt, decz. 24-kén pedig megüzene Rákócziának, hogy elhatározá, döntő ütközetre a Nagy-Szombat előtti térségre szállani lovasságával, a hova másnap hajnalban Rákóczi is sietett. Egyesültek, s karácsony napján együtt vitták a nagy-szombati harezot, melyben Rákóczi a közepet, Bercsényi a jobb-, Eszterházy Antal a balszárnyat vezérelé. Tudjuk, hogy ez ütközet a császáriaknak tiz annyi emberkárba került, mint a vitézül harczott kuruczoknak, kik egész zászlóaljakat aprítottak össze, — azonban egy szökevény németekből alakult kurucz zászlóalj a harc folyamában áruólú átcsökvén, s az átcsökése folytán támadt hégaz a harezrendben zavart okozván: vissza kelle vonulni, — és Heister Leopoldvárt az ostrom alól fölmenthette.

Bercsényi azonban át sem jövé a Vágon: Sellyén alól csoportosítá hadait, melyek közül 24 zászlóaljjal Bottyán tábornok ismét a morva szélekig nyomult előre, 1705. január első napjaiban. Bercsényi 1705. telén és tavaszán folyvást a Vág körül táborozott, részint Leopoldvár újabb ostrom-zárúlatával, részint Morvába csapozással elfoglalva. Márczius végén pedig, midőn a túl a Dunáról ismét Bécs alá száguldozó Károlyi visszaveté-sére Heister lovasságával átment: Bercsényi igen ügyesen felhasználva e körülményt, azonnal megharantatta s elfoglaltá Modrot, Bazint, Szent-Györgyöt, a melyekben Heister összes gyalogságát elfogá és lefegyveré. Ez ép oly szép és nagy-sikerü vezéri tény volt, mint a szomolyáni ütkö-

zet. De Bercsényi még többet is tón: a karvai réven lovassága egy részét átküldé Heister háta mögé, más hadakat a Csallóközbe vetett, s Komárom előtt fogott fenyegető állást, maga pedig már Pozsonyot akará bombáztatni, — mindezek által kényyszerítve Heistert, hogy Károlyi üldözésével felhagyván, visszatérjen; a mi nyakra-főre meg is történt.

Heister Bécsben kegyvesztetté lón; Herbeville nevezetett helyette fővezérré. Bercsényi ezt april, május, júniuson át folyvást a Csallóközbe beszorítva tartá: maga többnyire Szereden és Újváron lévén, de hadai Morvát egyre barangolták. Leopoldvárt is már a végsőre juttatja vala. Herbeville kísérletet tón e vár megségítésére: július 28-án átköltözött Nagy-Magyaránál; Rákóczi Bercsényit lovassága nagy részével ellene küldötte, a mit meglátván a német, Királyfalvától meg visszahúzódt. Aug. 4-én ismétlé kísérletét, s 5-kén minla két fél déltől estig ágyukkal köszöntgeté egymást a Vágon át. A kuruczok becsalták Herbevillet a Vág és Dudvág közzé, hol szemben is oldálvást rejtett sánczak voltak. Bercsényi az ellenség megkerülése, éjjel a lovassággal annak háta mögindult: de a táj posványos volta matt a keskeny földnyelven csak lassan haladhatott. Mindazáltal Herbeville sem Leopoldvárhoz be, sem a két folyam közil ki nem juthatva, úgy belekerült a keleczétele, — hogy vezérei másnap már csak a fegyverletételre való felszólítást várták. Leopoldvár felé az utat erős sáncz zárú elöltük, a Vág felől Rákóczi állott, a Vág és Dudvág közt, délről, Bercsényi lépett nyomukba, s nyugotnak, a Dudvág gázlót színtén jól megerősített sánczolatok védtek. A sánczokt lévő sánczban megütödvén, ez utóbbiaknak fordultak; de itt sem látván menekülést: habozvárták a történéndöket. Ha Bercsényi hamarabb érkezhetik, s lovassági működése azon vizenyös tér alkalmasabb: ekkor megtámadhatja vala őket; mielőtt azonban ezt tehette volna: Eszterházy Antal — szerencsétlenségre — a Dudvág sánczaihoz mene, hol Lamotte franciaia dand ruok a gyalogságot a nádasok közé igen ügyesen, rejtett állásban rendelé el: — Eszterházy, nem látván a sánczokban megvédésökre elegendő hadat, megretent, s anélkül, hogy Lamotte-tal szólna, visszavonulót fuvatott. Csak midőn a csapatok rejt-helyeikből előjöttek, vette észre sajnos tévedését, s akart visszatérni, — de már későn, mert Herbeville kapva-kapott az alkalmon, s már elvesztettnek hitt hadat az ekkép támadt részen azon pillanatban átvezette. Így dőlt dugába e nagy-szerű terv, ugy szólván azon percében, a midőn már teljes sikerét meghozandó vala.

Ötöd napra következett a veresköi ütközet, a melyben szintén részt vón Bercsényi, a jobb szárnyat vezérelve. E lovasság a csata folyamában a hegyről sebesen alányargaló és e miatt gombolyagba keveredett balszárny zavarodását látván, s az ez által vert nagy porfelhőket az ellenségtől eredőnek vélvén, azt hitte, oldalt van megtámadva, s megingott, és elhagyá a tereit. Így a harez elveszett, de jelentékeny kár nélkül.

Bercsényi a veresköi csorbát csakhamar helyreüté; ugyanis aug. 16-kán Nagy-Szombatból 10 ezer emberrel előnyomulva, átkelt a Morva vizen, s egész a bécsi hidakig hatolt, hol gr. Engelfortnak két lovas és ugyanannyi gyalog hadosztályát tönkre tette, a császári udvar nagy rémsületére.

Azonban a szécsényi országos gyűlés ideje közeledvén, Bercsényi az ellenség szemmel tartását Bottyán tábornokra bízta, — maga pedig Rákócziával Szécsénybe utazott. Mik tárgyalattak e gyűlésen? mint alakult meg a magyar Confederatio? Elbeszélése nem tartozik ide; csak annyit említünk meg, hogy Bercsényi — ki mint b6-tanácsú s ekesenszóló férfiú a vitákban vezérszerepet vitt — a 24 tagu országgyűlés első senátorává választatott, különben is, mint az ország és összes hadak főgenerális, a fejedelem után méltóságban legelső lévén.

Herbeville szeptember elején Buda felé nyomulni kezdett; Bercsényi tehát a gyűlés eloszlását, s a legnagyobb hadi készülétek megtételét sürgeté. Mindazáltal az ülések, a tárgyak roppant halmaza miatt, okt. 1-jéig húzódtak. Ez után Rákóczi Károlyival, Eszterházyval megindult Erdély felé — hova Forgách tábornokot már előbb alá küldé vala, — hogy az ezen, Szében és Brassó kivételével egészen kurucz kézre jutott ország visszahódítására siető Herbeville-nek ellentálljon. Bottyán és Csáky tábornokok Dunántúlra küldettek, Bercsényi pedig visszatant a Vághoz, s újra Nagy-Szombatban üté föl főhadiszállását. Itt Ocskay Detreköt és Élesköt szept. végén elfoglalta, s

most Veresköt vivja vala. Dunántúl Bottyán győzelmesen haladt: Földvárt, Simontornyát, Pécsét, Siklóst, Tatát, Pápát, Kapuvárt, Köszeget, Rusztot, Borostyánkő-várat bevette, az ifju Heistert Szent-Gotthárdnál s Pálffy Brucknál verte ki az országból; azután Sopront bombáztatta, s Bécs felé küldé lovasságát. De szükség is volt e diadalokra, mert Zsóbonál Herbeville (nov. 11-kén) megvervén Rákóczi táborát, benyomult Erdélybe.

Bercsényi a Nagy-Szombatban újra megnyit békealkudozásoknál a zsóbi hirre vérszemet kapott császári biztosok túlzott követeléseit, szerencsésére a túl-dunai győzelmekkel ellensúlyozhatta. Így történt, hogy a fegyverszünet (1706. april 15-kén) a kuruczokra néve igen előnyös föltételek mellett megkötethetett. Ez alatt ismét megújulának a békealkudozások, melyeknek vezetésével Rákóczi részéről ezuttal is Bercsényi bízott meg. A császár részéről is a legelőkelőbb férfiak küldettek Nagy-Szombatba, az értekezletek helyére. — De miután a bécsi udvarnak a nemzet jogait megadni komoly szándékában nem volt: a 3 havi fegyverszünetnek, sok tanácskozások után,*) július 22-kén elvége is eredménytelenül vége szakadt. Rákóczi Isten és ember előtt pro- testált, újvári táborán kiadott manifestumában az ausztriai ház ármanyi ellen, s a kiontandó vért ennek fejére hárítá. (Vége kévén.)

Thaly Kálmán.

Őszszel.

(1867.)

Sárgul a lomb, — lehull csörögve,
A fákön sárga ezínke szól.
Ábrándozom a — tán örökre —
Letűnt tavasz napjairól.

Hol vannak a szines virágok,
Mosolygó ég, zengő madár?
Hol van a kor, mely a világot
Újjá szülé? — elveszve már?

Itt, ott piros szín van a tájon;
Mi ez a kései virág?
Azoknak vére, kik esatánkon
Azt oly pazérul hullatták!

Rég volt igaz! — a vér kiomla —
És nem száradt azóta fel?
Intő jelöl újul ki folta?
— Ne nézzünk rá, feledjük el!

Árnyalakok pihenetek ti,
Miként eddig, nagy esendesen!
Ne jertek már is ijesztgetni,
Hagyjatok minket békiben!

Ne sirj szabadság, mint a gyermek;
Jajod ugy sérti a fület...
— Vagy, hisz csak az ősz szele kerget
Nagy szilajon egy levelet.

És úzi messze a világba,
Más tájra, szebb hazába tán —
És én borús lélekkel állva
Merengek a levél után... Pásztoí.

Rajzok a Bach-korszakból.

Széchenyi „Blick“ - je után.

(Folytatás.)

Széchenyi „Blick“-jéből ezuttal azon részletet adjuk, mely Ó Felsőlegnek 1857-ki magyarországi körutazás s azzal összefüggésben Bach politikai eljárásának általános jellemzésére vonatkozik.

Közönségesen a legostobább ember is megismeri a testileg vakot, vagy részegét; mig gyakran a legokosabb ember sem képes az erkölcsi vakot vagy erkölcsi részegét átpillantani. Annál fogva, a testi vakot sajnálják, a testi részegét megvetik, mig az erkölcsi vak vagy részeg, ha a mellett jól tud tettetni, még tisztelteben s bámulatban részestül s talán a legnagyobb befolyás van kezébe adva, milliók sorsára.

*) Pl. július 6-kán reggeli 8 óráról kezdve esti 10-ig folyvást együtt ült az értekezlet, s Bercsényi még éjjelkor is íróasztalánál dolgozott.

A francziákat, például, könnyelmű, felületes embereknek lehet nevezni, de bizonyára ostobáknak nem; s mégis mit látunk? hogy Robespierre és Marat igen becsületes megvesztegethellen embereknek tartattak, és pedig nemcsak a párisi nép dühöncz sóprédéke, hanem igen sok okos, tiszteletre méltó s jellemes ember által is, ki velők különben éppen nem rokonszenvetett.

Becsületeseknek! mily nevétséges! S miért? mert nem loptak egy csomó assignátát (akkori bankót), nem is fogadtak el, nem is volt a pénz iránt érzékük stb. hanem minden kedvök csak abban tett, hogy a szó szoros értelmében csapra íthessék polgártársaik véreit. Semmi más? semmi! — derék, éljen!

Pénz, rendjelek, kamarás-kulcsok, szép asszonyok, ezek a leggyakorabb csabszerek. De sok embernek más izlése van, s „magasabbra“ van vágya, mint ily hitvány földi maszlagokra. Így pl. meg vagyunk győződve, hogy a Cato censor szomját nem lehetett volna egy kamarás-kulcsal kielégíteni — ő Carthagóra sovárgott. Alba herceget sem pénzzel, sem szép asszonnyal megingatni vagy megnyerni nem lehetett volna, mert ő csak véres szomjazott; épen ugy, mint a néhai „véres emlékü“ Schwarzenberg Bódog hercege; csakhogy az új-ausztriai boldogság ezen most emlitett alapítója a szép nemtől sem volt idegen, s vére — valószínűleg, mert hiszen nem volt „rosz ember“ — csak mint izgatószerre szomjazott, hogy tehetlenné vált testét kissé fölesiklándozza, felöstökélje, mint ezt néhány római imperatorról is mondják; — így az emberek, ki egyre, ki másra ohajtozik és pedig többnyire némi erkölcsi vakság vagy itas állapotában; mert hogy például Cato, ha nyugodtan szemléli a dolgokat, teljes józansággal, valóban kívánta volna Carthago vesztét vagy épen megsemmisülését, nem gondolható, ki-vált mivel ezáltal, mikor ohajtása végre betelt, Róma is első lépését tette a sülyedés felé, mert csak a Carthagóval folytatott versenyzés tará Rómát virágzása s ereje tetőpontján fenn.

Önt, miniszter ur, tökéletesen becsületes embernek tartják. Ámbár sokan voltak irigyaerő közt, kik azt állították, hogy mikor a magyar vasutat a francziáknak eladta, abban az ön kezei meglehetős piszkosakká és büdösökké váltak volna. Az ily mosdatlan szájuak azonban elhallgattak; s ön közönségesen tisztakezü becsületes embernek tartatik.

Mi azonban, ellenkezőleg a közönséges fogalmakal, pl. Marat-ot vagy Robespierret is sokkal becsületesb embereknek tartanók, ha hamis bankót csináltak, vagy egy csomó assignátát loptak volna, de a guillotint kevésbbé szorgalmatosan működtették volna. A mi szemünk előtt s mértékünk szerint egy államférfi még nem multhatlan derék és becsületes azért, hogy meg nem szedi magát; mert vajon, valami nagy érdem az: tiszta kezét tartani, t. i. a bankó-piszoktól, ha a kezen annál több vérmocok tapad?

Az tehát, hogy Excellentiád nem gyíjt bankótákat halomra, mint előtte s jelenleg is sok osztrák államférfi; még nem elég nekünk, hogy Önt becsületes embernek tartasuk vagy épen nagyrabecsüljük. Elhiszszük, hogy Ön nem kap a pénzén, nem helyez arra becsét, nem szomjazik utána — valami egyébre van sovárgása!

Vágya „magasabbra“ irányul! Mérték-telen nagyravágás kábultságában szenved, a mi egészen elvagyítja, ugy hogy semmiről sem képes elfogulatlanul itélni. Mint némely szenvedélyes gazdák, kik bevételük és kiadásuk felől örökké hazudnak magoknak s másnak, a miből végre is csöd lesz; ugy hazud Excellentiád is kormányzása eredmé-

nyeiről, kivált Magyarországon, hol mindent rózsaszínbén lát s akar feltüntetni; mely édes órámitásból, az Ön által szerzett szomorujáték utolsó felvonásában lehetetlen hogy egyeb kerüljön ki, mint a legóriásibb fiasco, és a legkolosszálisabb bukás és szégyen, a milyenen csak valaha kegyencz-államférfi átment; a mi fölött a világ s különösen mi ugyan könnyen tudnók magunkat vigasztalni, ha Önnek emléke nem csak véres, hanem észrevétlenül, lassan, de biztosan ölü valódi aqua-tofána nyomokkal is nem maradna mindörökre fölriva a szegény, szerencsétlen Magyarország érvonyveiben. Mert bár a magyar népet mindeddig tökéletesen meggyilkolni nem bírta is, s e nagy-érdemü műtélet nem is fog Önnek soha sikerülni, — de azon sebek, melyeket e nemzet erkölcsi életén ejtett, talán soha sem fognak többé egészen be- és meggyógyulni; mert Ön, rémuralmi rendszere által a becsületes, nyiltszívü magyarból alattomos komédiást csinált. Kényszerítete őt, hogy „éljé“ kiáltson, mig a halál érzete rágta legbel-jét; oh szégyen, és gyalázat! Ön, szivtelen segédeszközével, élükön báró Hauerrel, egyenes és kerülő utakon kivitte és oda-kényszerítete, hogy a vérel itatott föld s eltiport szegény ország előkelői, rokonaiknak akasztófára huzásáért, és hazájuk szét-darabolásáért, minden jogaik s erkölcsi kincseik lábál tiprásáért és megsemmisítéséért köszönetet mondjanak s hálálkodási komédiát játszzanak és szinleljenek az ország szivében, midőn a császár 1857-ben azt meglátogatta, — s az örökös tartományokat és Európát megcsalják és bolondítsák! —

Igen, e sebek, melyeket Ön a magyar egyenes jellemén ütött, talán soha sem fognak egészen hegedni. A boszuállás, önértzetlenség mondjuk, oly tulajdon, mely bár szörványosan mutatkozhatik, de a valódi magyar jellemnek épen nem sajátja, kevésbbé mint bármely más nemzetnek; — s a boszút, e pokoli gyönyört, Magyarország lakói Excellentiád által ismerék meg, mert ha semmi egyéb nem, az bizonyára minden szivben, ha csak épen fából nincs, kitörülhetlen betükkel marad bevésve, hogy egy oly ugorka-fára fölkapott ember, mint Excellentiád, s egy oly lelketlen ember, mint báró Hauer, a nemzet elsőit ily dilemmába kényszerítnei elég szivtelenek voltak, miszerint vagy uralkodójuknak, ki őket tán azért kereste föl, hogy meghallgassa panaszaikat, hátat fordítsanak; vagy, mint a közlegény, a pontosan megkapott huszonötöt tartozik megköszönni, mi — mellékesen jegyezve meg — igen pompás intézmény a képmutatás terjesztésére: épen ugy a Pestre beparancsolt magyar hercegek, grófok, bárók, nemesek s az ország előkelői, mindazon szépért és jóért, a mit rajtok elkövetek, háladatos és természetesen teljesen őszinte érzelem-nyilvánulási komédiát játszani kényteleníttessenek, csak azért, hogy Excellentiád részint legmagasb személyében, részint fizetett vagy damocés-kardja alatt félemből működő tintahősei által, egyszerűen azonban a körülményektől ekkép lelánczolva tartott számos becsületes ember által is *nolens volens*, az egész világ fülebe azt trombitálhassa, hogy mily példatlan jöltevéje Ön Magyarországnak, és hogy az egész ország népe, talán néhány elfogult és javithatlan ó-konservatív forradalmár kivételével, nemcsak tökéletesen meg van elégedve, hanem csupa lelkesedés, gyönyörítés és boldogság miatt majd kiugrik a bőréből!

A ki ez otromba bohózatot, melyet Ön az ország középpontján előadottat végig nézté, nem gyözte eléggé bámulni azon vakmerőséget, melylyel a legnagyobb hazugság,

a mi valaha eljártatott, önkéntes parancsára a fiatal, bizalomteljes s épen azért könnyen is megveszthető uralkodó előtt színe hozták. Az idő és önkéntes csalárd újságtrombitái, miket Ön sajtószabadságnak ad ki, s mik nem színek meg Magyarországról folyvást hazugságokat terjesztetni, — elmosandják kétségkívül e benyomásokat; de a szolgálalás ama méregfűlankja, melyet Ön mindazok szívébe ütött, kiket e szégyenletes komédiában résztvenni kényszerített, nem fog eltompulni soha, hanem egykor és pedig talán nemsokára, az Ön és gyalázatos segéd-eszközeinek fejére fog gyilkos erővel összpontosulni!

Vagyont, szabadságot, életet elveszítini! van-e joga az embernek vagy hátramaradtjainak panaszkodni ily veszteségek fölött? kétségkívül! mindamellett nem lázító magában a veszteség érzete, mert hisz az emberi sorshoz tartozik válhatlanul. De ha egy halandó a másik halandótól vagyont, szabadságot, életet, sőt becsületet is elrabol, s azonfölül kényszeríti őt, hogy azt megköszönje, sőt hála-s elragadtatási komédiát játszódjék a világ mulattatására, — ez több, mint a mennyit ember elviselhet, mert ez megfagyaltja a vért s lángra lobbantja az agyvelőt!

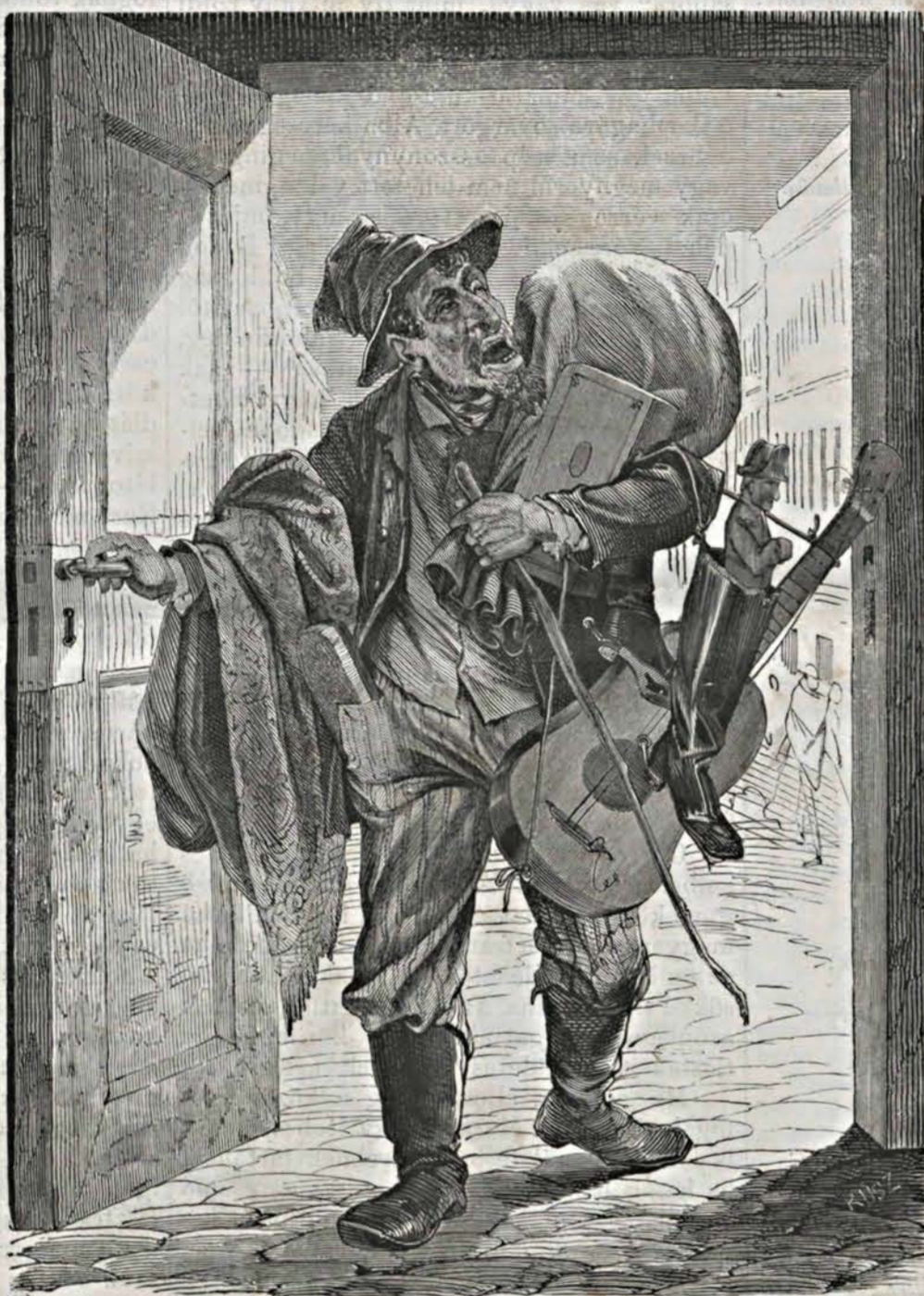
Minden nemes és jó értelemű ember boszankodva gondol a hajdani római triumphusokra, hol leigázott királyok, láncokba verve, kényszerítették, hogy e szívtelen ünnepélyeket ékesítsék. De a szerencsétleneknek szabad volt gyászolni, s szabad folyvást engedni keservöknek. A rómaiak kegyetlensége nem ment annyira, pedig pogányok s nem keresztények voltak, hogy azon természetellen követeléssel álljanak elő: kényszeríteni azt, ki mindent vesztett, mi a jobb ember előtt értékes és drága, hogy még megköszönje, a mit vele tettek, s örömrivalgásba, ujjongásba és éljenzésbe törjön ki és minden képzelt módon úgy mutassa, mintha nem kifosztva, elfogva, megalázva — hanem gazdagon megajándékozva, megmentve és szabaddá volna téve! A kegyetlenség ily kikerest módjait csak egy Dante égő képzelődése találhatta föl; és Ön, kormányzó miniszter és Totumfac ur, úgy látszik, Magyarországot boldogító receptjeit legnagyobb részint e költő Isteni komédiájából írta ki!

Ha Excellentiád, ősi szokás szerint, magas állásban pénzt, sok pénzt akart volna szerelni, ha birtokokat akart volna összevásárolni, higgye el, mindenható miniszter ur, sok magyar áldanó Önt; mert sokan, kik a legmélyebb gyászba vannak merülve most, utolsó filléereket is örömmel odaadták volna, hogy egy drága főt megváltsanak; s maga a nemzet szívesen áldozatul hozta volna anyagi kincseit, ha ez áron erkölcsi drágaságait s szentségeit érintetlenül hagyta volna.

De Magyarország szerencsétlenségére, Excellentiád valami egyébre soványog, mint pénzre és gazdagságra. Mire? mi a végcélja

s utolsó gondolata önének? senki sem tudná megmondani. Sokan, kik Excellentiádat közelről nem ismerik, azt hiszik, hogy titkos vörös-republikánus, s a birodalmat megromtani, s mint az első aulát, a melyben vitézkedett, úgy a másodikat is, melyben most uralkodik, cserben hagyni szándékozik. Nem volna lehetetlen, mert Excellentiád kormányzati rendszere, végeredményben csakugyan ide vezethet.

Mi mégis ezt a gyanút csak a henye képzelődés idétlen szüleményének tartjuk. Mert bár mi is a chameleon egy fajtájának hiszik Önt, mégis azt hisszük, hogy egy ily lerechenfeldi Brutus szerepére önbizonyozik az idegzeit erélye, s valahányszor ilyen szerepet hallunk Önnek tulajdonítani, — ne vegye rossz néven, egy francia bohózat jut eszünkbe, melynek czime: *Jocrisse (pimasz)*

Házaló zsidó. — (Jankó János rajza.)

mint rabló-főnök, melyben ön a czimzerepet játszodja.

Excellentiád igen jól találja magát jelen helyzetében, s szájában mindig azon ismeretes jelszavát hordozza: „megfontolva, de határozottan előre!” — mit a rákon kívül az egész állatország bátran elmondhat, még a kigyó is; szívében azonban van valódi, valószínű (!) azonban tudtán kívül (?) ez a jelszava: „a ki hátul marad, tegye be az ajtót!” s annál fogva, mint a jó pöcse, mindaddig makacsul helyén marad, míg csak sóval vagy erőszakkal le nem kényszerítik onnan.

Elősoroljuk-e azon számtalan eseteket, melyekben Excellentiád csak a látszat-ot kereste, mivel a világot vakithassa, semmit sem gondolva a tényleges valóság-gal; elmondjuk-e ezuttal már a hazugság egész litá-

niáját. Valóban, nem volna nehéz; de részint nem is szükséges, hogy megvilágítsuk azon egész komédia- és hazugság-rendszert, melynek élén Excellentiád áll, mert a tünemények napról-napra átlátszóbbak s kézzel foghatóbbak lesznek, *intra et extra muros*; részint nem is volna gyöngédség tőlünk, a szíves olvasót mindazon csömörletes részletekkel untatnunk, melyek olvasva tán nem is tetszenek ily érdekeseknek, mint a mily égetőknek látszanak nekünk, nyomasztóan érezve.

Az önkéntes (!) kölcsön, a valódi alkotmányos (!) nyilvános számvétel, a sajtó- és szólás-szabadság (!) s a magyar korona felállításának alkalmából véghezvitt ünnepélyeségek egyelőre elég mutatványul szolgálhatnak arra, ha ugyan ezt még bizonyítani kell, hogy önkény és képmutatás vegyülete teszi önkéntes egész államművészetét s politikájá egészét.

Mi a hírhedt kölcsönt illeti, bátran állíthatjuk, hogy az „önkéntes“ nevezet még soha ily nagy mérvű szemtelenséggel alkalmazva nem volt, — mint e pénz-csakarási műtételnél.

Terracina vidékén, az olasz rablók tanyáin történetek csak ily erkölcsi-fokozatu jelenetek, de azok is csak kis mérvben, s ámbár azok a rablók is mütétők végrehajtása előtt gyakran nagy áhitattal imádkoznak a Szűz-Mária-kép előtt, Excellentiád meglehet győződve, hogy ez az egyik zsebből másikba történő pénz-áthelyezés sokkal kevesebb képmutatással hajtatik végre, s annál fogva mindenesetre sokkal becsületesebben.

Nem szólunk mi itt akasztófákról, tömlőcéről, száműzetésről, — bár ily ártatlan kényszerítő eszközöknek is ezerek estek áldozatul Uj-Ausztriában s azért senki sem feledhetné ki számításából az ily eshetőségeket sem, — mindazáltal meg kell valanunk, mert hazudni semmi esetre sem akarunk, hogy azon kevés alattvaló közül, kik hazafias nemzeti kölcsönhöz semmivel sem akartak „önkéntesen“ járulni, egyetlen egy sem csukatott be, nem száműzetett s nem akasztattat fel, sem *in effigie*, sem *in natura*, — isten mentse! — ilyesmi nem történt, s nem is lett volna helyén keresztény (!) államban; de önkéntes vonakodásukért oly rendszeres és sokszoros boszantatást és ingerletést kellett kiállaniok, hogy ama latin példaszó értelmében: *medicina peior morbo*, ezerszer megbánták, hogy az önkéntes fizetés zsarolási baja ellenében a nemfizetési kifogás orvosságos üvegéhez nyultak.

A jobb ember undorral fordul el ily látványoktól, kivált ha oly államban fordulnak elő, hol annyit szoktak a kereszténységgel, a szeretettel és az igazsággal kérkedni.

(Vége követ.)

A házaló zsidó.

Handlé, handlé, ndlé, dlé! Ugy ismeri a nagyvárosi ember ezt a hangot, mint a falusi a jó napot kívánást. Mikor még csak a másik oldalomra fordulok, még legalább annyit akarva aludni, mint

addig a mennyit aludtam, már hallom a kapu közt: „Handlé, ndlé, dlé!” Aztán hallom attól kezdve egész estig mindegyre. Az egyik vékonyan kiáltja, mint egy sip; siet is vele szörnységesen, nehogy vagy egy ház elmaradjon az egész városban. A más mélyen, tompán és unatkozó lassúsággal, rég működő gép módjára. Van, a melyik hatalmas férfi hangon rival be; az utána jövő pedig siránkozva, keservesen, juh-bégetéshez hasonlólá: hogy megessék a szíved rajta. Abban az egyben egyeznek mindnyájan, hogy az első szótágot alig hangoztatják, hanem annál inkább föl-emelik és elnyújtják a végét. A tiz lépésre álló már csak a „dlé“ hallja, hanem különös kiejtésel, úgy hogy az n betű átdong az egészen mélyes orrhangon.

No, hát leirtam eléggé. Már most kísérted meg, boldog vidéki olvasóm, utánam monddani: Handlé, ndlé, dlé! Nehezen megy, ugy-e? Elhiszem. Nem is olyan könnyű mesterség! En is sokáig tanulmányoztam, a míg ennyire vittem. Majd, ha fölkereshetek barátságos tázhelyednél, füledbe kiáltom megjelentésül.

Hanem illő lesz elől kezdeni! Kicsoda, mi-csoda a handlé? Minő teremtése istennek? Megmondom röviden. A handlé szegény zsidó; szegény zsidó, a ki abból él, hogy házról házra jár; megvásárolja az elrongyallott, elhasznált jószágot, aztán eladja valamivel gazdagabb zsidónak. Az aztán kitarozza, forgatja, fényesíti; végül pedig rád szözza megint új gyanánt. A handlé összekötő kapcsolás abban a gyűrűben, a melynek egyik vége a rendes bolttal bíró zsidó, a másik pedig mink, a többiek.

Hasznos tagja ám a handlé a társadalomnak. Mi lenne a jogász gyerkeiből, mikor éjjel eljászdodja, vagy cigánynak adja minden pénzét? Hova tudna menekülni reggel a suszterinas elől? és mivel fizetné ki a kávéját? Kiment a handlé! Megjelenik oly korán, hogy a suszterinas még borzas fejét ha kezdte vakarni, — és a jogász odajár neki téiben nyári, nyárban téli kabátját, mellényét, kalapját, nyakkendőjét, ingét is,

és alkudj vele; megvesz ő akármit: koppantót, mosdótálat, bibliát, kabátot, ágyneműt, fogpiszkálót, mindent, mindent, csakhogy rettenetes olcsón.

Igy él a handlé évről évre; így él mindaddig, míg számot vetvén úgy találja, hogy összehanglított annyit, a mennyivel nagyobb „geft“hez foghatni. Akkor aztán főhandlává lesz s ha

ha a többi nem elég: és pénzt kap a handlétól. Nem találtak föl még oly iparezikeket, hogy a handlé meg ne vegye, csak olcsón jusson hozzá. Tessék csak megnézni ezt, a mint festőnk lekapt a lábáról! Ime, hűrhatlan gitár, sarkantus csizma,

Mándok (Szabolcsmegyében). — Greguss János rajza.

fénykép album, Napoleon-szobor, nagy kendő, séta-vessző: ennyi minden az, a mi csak látszik rajta. Hát zsebeiben, batyujában, hátán mennyiféle különbözőség lehet még összehalmozva? Azt hinnéd, nem is bír többet; pedig, lám, milyen elnyújtott szájjal kiált most is. Híjjad csak

Isten jól segíti, fia ezüstös kocsin vágat el leltet a börtérre.

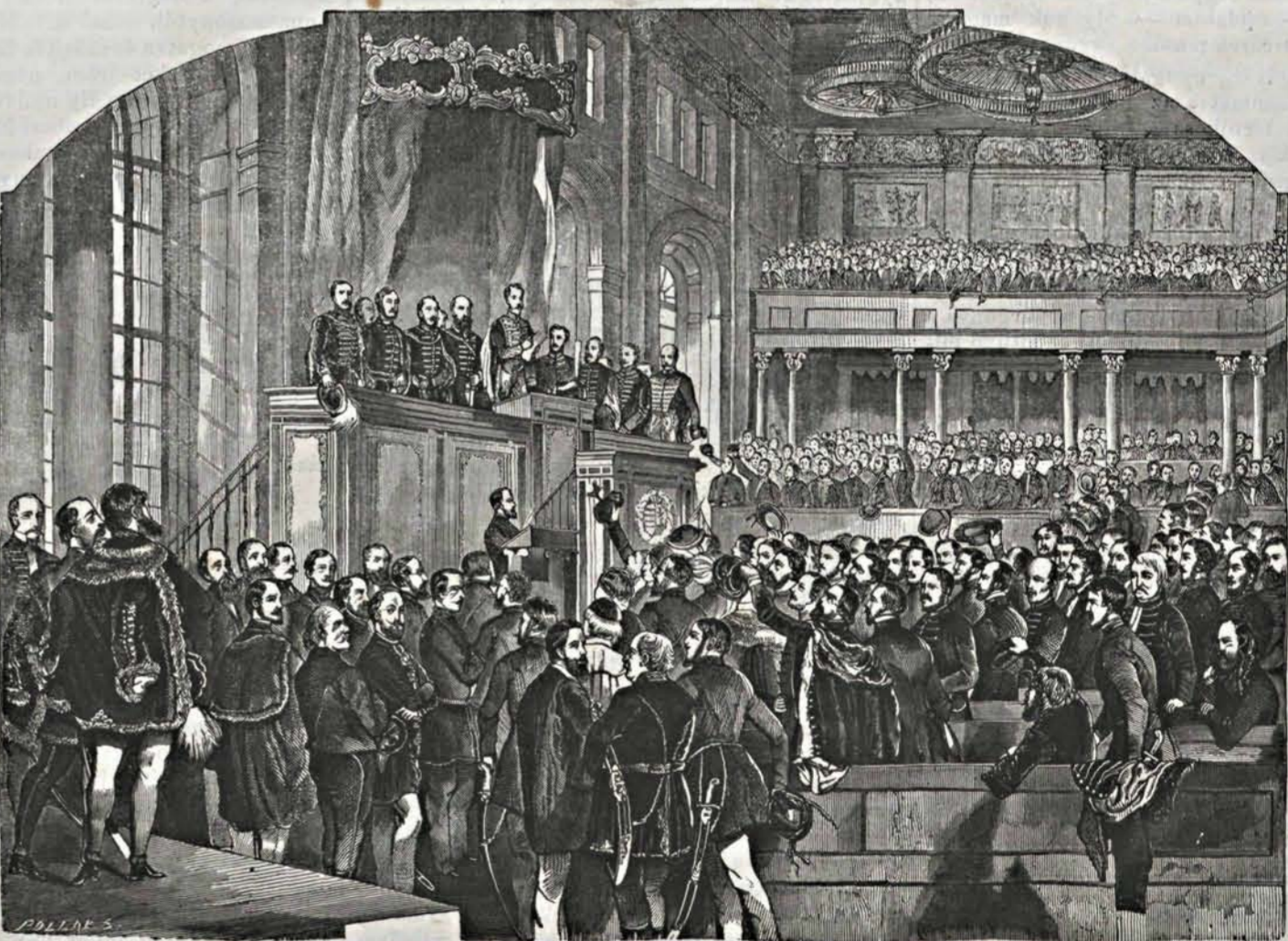
Van különben elég olyan is, a melyik soha sem bír fölvergődni; nincs szerencséje és nincs esze hozzá. Az olyannak hangja aztán tompa, unatkozó. Van olyan is, a melyik fölvitte egyszer, aztán nagyot méréselt és nagyot bukott s megint visszavért oda, a hol kezdte volt: handlává lett újból. Az ilyenről mondám föl, hogy juh-bégetéshez hasonló mélabús a hangja.

Ösmertem egy vén handlét messze innen, a székely földön; máig is él, ha meg nem halt. Az is itt élt ifjonta, hanem az a szerencsétlenség szállott rá, hogy korán ellettek a gyermekek. Azok aztán fölmentek minden keresményét; sőt még a minden sem volt elég nekik. Ő maga is szerette volna meginni esténként egy-egy pohár borocskát a napi fáradság nyihitéseül: és mindez nem telt ki. Meggondolta magát és kiköltözött innen a vidékre. Ott olcsóbb az élet; tán jobbra fordul napja?

Ott aztán vásárolt magának egy rozsvat, egy rozsvatigát, és azon hordta az apró izraelit egy helyről a másra. Mikor én megösmertem, már öreg volt nagyon, de apró gyerekek akkor is volt elég. A nagyobbak rég szétoszlottak; némelyik közülök gazdag handlé azóta: tán meg sem ösmerné az öreget?

Az öreg pedig eljár egyik városból a másikba; nyaranta fürdőkre is, vive magával mindenütt a rozsvat, a taligát és a rajkókat; a hol lehet handlíroz: hanem vidéki helyeken ez nem sokat hoz a konyhára. Ott rongyig használnak minden megvett eszközt s a mikor rongyá lett, koldusnak ajándékozzák. Ebből nem élhetne az öreg. Ugy segít hát magán, hogy mindenféle furcsaságokkal mulattatja a téns uraságokat; azért jobb jövedelme van, mint a handlírozásból. — Leleszi, például, egyik újját az asztalra, aztán másik kezével hengergeti s e különös muzika mellé rekeszes hangjával énekel furcsa dalokat.

En ezt hallottam tőle:

Az 1848-ki országgyűlés megnyitása, a pesti redoute-teremben. (1848 július 5-én.)

és alkudj vele; megvesz ő akármit: koppantót, mosdótálat, bibliát, kabátot, ágyneműt, fogpiszkálót, mindent, mindent, csakhogy rettenetes olcsón. Igy él a handlé évről évre; így él mindaddig, míg számot vetvén úgy találja, hogy összehanglított annyit, a mennyivel nagyobb „geft“hez foghatni. Akkor aztán főhandlává lesz s ha

„A ki vigan akar élni,
Udvarhelyre menjen lakni,
Mert ott lehet vigan élni,
Titkon szeretőt tartani.”

Tud ezen kívül énekelni fülmüle módjára, rő-
fogni, mint a disznó, ifju disznó, öreg disznó,
kövér disznó, rüdeg disznó, — mindeniknek a hang-
ján. Tud nyeríteni, bömbölni, nyávogni, ugatni.
Ezekkel szerzi kenyerét s azét az apró népet,
a melyik isten tudja mire viheti még, ha esze lesz
hozza és szerencséje!

Ész és szerence! Ez a kettő kell a handlé-
nak, mert ezekkel lehet pénzt szerezni.

Handlé, ndlé, dlé!

Kíváncsi vagyok rá, vajjon mi lesz az eman-
cipáció után. Vajjon ezután is csupa zsidóból
telik ki a handlé? Vagy nem is lesz handlé senki,
miután a zsidónak is szabad lesz bármely tisztse-
sége foglalkozással keresni kenyerét? Vagy ve-
gyesen lesz a handlé zsidóból, keresztényből? E
kérdéseket eldöntésért nagy kíváncsisággal várom.

Hanem: handlé! Boldog ünnepe! Adjon az
isten a közelgő újévben mindnyájunknak azt, a mit
a handlé ohajt magának: élet-észt és szerencsét!

Réthy Lajos.

Mándok.

Szabolcsmegyének éjszaki csücskén, azon te-
rületen, melyet a Tisza, Vás ros-Naményinál rö-
gön éjszakkal fordulva, egy patkó-alakú kanyaru-
lattal vesz körül, ezen terület közepe táján, a mely
egyzersmind a szabados Nyr kezdete, fekszik
Mándok mezőváros. Nyiregyházától Ungvár felé
utazva, körülbelül hét mérföldnyire, az ország ut-
jától kissé keletnek érjük Mándokot.

Régibb történetéről adatokkal nem bírván,
azon kezdjük, hogy mezővárossá 1839-ben lett.
Lakosainak száma 2000, majdnem kivétel nélkül
mind magyarok. Vallásra nézve reformátusok,
katolikusok, izraeliták s néhány orosz. Vala-
mennyi felekezetnek van saját temploma. Legszá-
mosabbak a református egyház hívei.

Mándok a vidéknek kétségkívül legszebb s
legnyájasabb helye. Nem különbözik ugyan
sokban más hasonló kiterjedésű helységektől, de
annyiban mégis igen, hogy széles utcáit jól ápolt
fasorok szegélyezik. Ez azonban elég arra, hogy
vonzóvá s lakályossá tegye a helyet, s épen ez az,
minek hiánya — fájdalom — oly sok magyar
helységet képes sivárrá tenni.

Képünk a helység nyugati részét mutatja a
katolikus templommal s az uri kastéllyal. A
kastély, melynek birtokosa a Forgách gróf csa-
lád, most márcsak az ősi hónapok alatt kap életet,
mert e család csak a pár ősi hónapot tölti
itt, s ekkor a jó hírű vízi s szalonka-vadászatok
számos vendéggel népesítik a különben csendes
kastélyt.

Mint a Nyr általában, úgy Mándok földje
is homokos s leginkább alkalmas a burgonya s
rozs termesztésére, mely utóbbi különösen kitűnő
minőségű. A határában levő homok dombok szőlő-
termesztésre használatnak. Vidéke különben a
Nyr többi vidékeit messze fölülmulja. A Tisza
partját szegélyező sűrű ligetek, jól ápolt s nagy
kiterjedésű erdőségek, fénylő tavak és eleven
kádások nagy részben képesek ellensúlyozni az
itt-ott kidudorodó alakatlan homokbuckákat.

Igen szép s a maga nemében nagyzerű pa-
noráma nyílik szemünk előtt, ha a Mándok hatá-
rában levő valamely magasabb dombra fölme-
gyünk. A messze kelet felé kékülő máramarosi
hegyektől kezdve folytonos és változatos láncozolat
látjuk az ugocsi, beregi, ungi, zepléni, aba-
ui hegyeknek, s a Hegyalját teljes hosszában, le
egész a tokaji hegyig.

Az 1848-ki nemzetgyűlés megnyitása.

A kép, melyet itt olvasóink elé vezetünk,
csak egy kis részét tünteti föl azon eget verő lel-
kesedéseknek, melynek Magyarország testvérfő-
városa, Buda-Pest az örök emlékezetes 1848. dik
év július 5-én tanuja volt.

A képviselői alkotmány törvényre ígatása
után ez volt az első, immár Pestre, az ország
szévébe összehívott országgyűlés, melyet, hogy
neve is különbözzék az eddigittől, leginkább nem-
zetgyűlésnek szerették nevezni.

Az ország képviselői, kik július 2-dikára
valának behíva, a kissé megkészt erdélyiek na-

gyobb részének kivételével már mind együtt
voltak. Csoportosan lehetett őket látni az utca-
kon. Közöttük számos ismert, de még több új alak.
A vo't rendi alkotmány alatt a pozsonyi ország-
gyűlés sorában a szabadelvű eszmék mellett küz-
dött régi alkotmánybajnokok többnyire itt volt-
tak; de részint mert a képviselők száma majd
háromszor fölülmúlt a volt követekét, részint
mert a választói s választathatási jog az addigi ki-
vátságos osztályon kívül terjesztetett, egy egész
sereg új törvényhozót lehetett látni, köztük számo-
sat az ifju és férfikor határvozálan állót, mintha
korukkal is képviseltek a megifjudott nemzetet.
Pest megújult, megélnékült s a nagy napok
előérzete valami lázas láktetésbe hozta minden
erét.

Budán a nádor s a miniszterium székelt. Az
országunk soha sem volt még népszerűbb nádora,
sem népszerűbb kormányja. Népszerűségök oly erős
talapzaton látszott állani, hogy senki sem hitte
volna megrendíthetőnek. S valóban oly esemé-
nyek kellettek, a minők következtek, hogy ez
mégis megtörténhessék!

Július 5-én azonban, amaz előérzet daczára
is, még minden szív örömtől, lelkesedéstől és biza-
lomtól dobogott. S midőn a nádor, udvara és a
miniszterium kíséretével a budai királyi várból
megindult, s míg a vároldalon lerobogott, a hajó-
hídon (a lánchíd még akkor nem volt készen) át
a pesti partra ért, — a nép tizezrei üdvözölték
minden ponton örömiadással, minden harang
zúgott, minden házban nemzetiszín zászló lobogott,
s minden szív örömben repesett.

A redoute-épület Duna-felőli része, illetőleg a
nagy redoute-terem, a képviselőház ülési szá-
mára elkészített helyiség, volt a nemzetgyűlés
ünnepélyes megnyitására rendezve, hol a főrendek
és képviselők összgyűlve várták a király szemé-
lyének helytartóját s az ország kormányát. A pa-
dok lenn a teremben, a karzatok a terem három
oldalán, minden zug tömve volt. S midőn a nádor,
a miniszterektől kísérvé a terembe lépett és a szá-
munka elkészített emelvényen helyet foglaltak,
szűnni nem akartó éljenzajfolt rengették a terem
falai. Kardok csörögtek, kendők s kalpagok lo-
bogtak, taps, éljen zúgott; a lelkesedés kitörései
határt nem ismertek.

A történelem körébe tartozik egy a megnya-
s részleteit, a trónbeszédet stb. mint a romános
gyorsasággal következett eseményeket előterjesz-
teni. Mi képtünkkel maradtunk. Bármily kis helyet
foglalt is el ez, rajta számos egyéne az országgyű-
lésnek tisztánfelismerhető, ily kicsinyben is siker-
ült arcképe után. Nem is említjük a nádort Ist-
ván főherceget, ki a közép emelvényen elől
kimagaslott, a mint a kezében tartott trónbeszédet
épen olvassa. Jobbján Bathyányi, Kossuth, Sze-
mere, Széchenyi; balján Eötvös, Klauzál, Deák,
Mészáros miniszterek állanak.

Szálljunk le az emelvényről s keressünk is-
merős arczokat a nemzetgyűlés tagjai között. A
leg-előtérben, épen középen, hóna alá fogott kard-
jával, gróf Teleki József áll, a nagynevű tudós s
Erdély kormányzója. Jobbra tőle, kissé belebb,
nyakában bársony mentével, kalpagát lobogtatva,
Lónyay Menyhért, tőle második ridég arczával
Nyáry Pál, ettől második kopasz homokkal a sze-
lid Bezerédy István s még tovább jobbra az őz
Palóczy László, ki már akkor is legidősebb tagja s
korelnöke volt a képviselő-háznak. Mellette, épen
a sarokban, az előtérben ül, csigákban leeresztett
hosszu hajával, a sajátságos alakok legsajátosab-
bika: Murgu Euthym.

A tulsó félen, Teleki Józseftől balra, felé for-
dult arczával, hosszu szakállal, Hajnik Pál áll;
tovább, arczében látszik, összefont karokkal gr.
Teleki László. Kisebb lejjebb, az előtérben egy
hátra fésült hajú, kurta ujasos, magyaros bajszú
embert látunk, kiről egyszerre felismerjük, hogy
még imént „paraszt” vala, ma már „szabad ma-
gyar hazafi,” mint a többi. Ez a becsületos; érte-
les Szivák, Biharmegye egyik kerületének kép-
viselője, ki a szintén egyszerű földmives Antal
Mihályval együtt, megérdemelt tiszteletben ré-
szesült. Közte és Teleki László közt Pázmándy
Dénes áll, ez és ismét Teleki közt egy szemüve-
ges fej emelkedik: Tóth Lőrincz.

A journalistika is képviselve van egyetlen,
de legfeltűnőbb alakjával; ez a kép bal szélén:
Pálffy Albert, a híres „Mározius” szerkesztője.
Nem tudjuk, hova maradt fölszáméről a csiptető
szemüveg, mely nélkül soha sem volt látható, tán
képzeltető sem — ?

Kossuth születési helyéről.

Tallya, decz. 14-én 1867.

Kossuth születési helyének közeléből föl-
merült kérdéséhez én is illetékesnek érzem maga-
mat hozzászólni.

A tiszaí kerületben, különösen Zemplén-
megyében, senki sem kételkedik arról, hogy Kossuth
Lajos Monokon született legyen, a hol e jelen
század első tizedében édes szülei laktanak.

Utóbb azonban a megye székvárosába, S.-A.-
Ujhelybe tették át lakásukat. Itt nevelkedett
Lajos, gondos szülei ápolása s felügyelete alatt;
jelesül a helyben virágzó kegyesrendi szerzete-
seknek algymnasiumában tette le tudományos
műveltségének alapját.

1816 s következő években Eperjesen láttuk,
a nagyhirű Karlovszky Zsigmond szónoklattan
tanárának vezetésé alatt. Ez időben tanultam én
a seplőtelen erkölcsű, ragyogó tehetségű, vonzó
külsőjű ifjut ismerni, szeretni és becsülni, sőt ba-
rátú bizalmával is dicsekvém.

Pestről mint fiatal ügyvéd visszatért Uj-
helybe, kegyeletesen szeretett szüleihez, s itt
nemsokára magára vonta a megye figyelmét meg-
ható szónoklataival.

Később, mint tudva van, Pesten az „Ország-
gyűlési Tudósítások” miatt perbe fogattatván,
keresztlevéllel fölkerített. A megye, melynek fia
volt, jól tudta, kitől kelljen ezt várnia, hozzám
küldé a keresztlevél-kiadási parancsot, mit nyom-
ban ki is állítottam.

Ekkor, és így 30 évvel ezelőtt, irtam én a
tallyai ágost. hitv. evang. egyház anyakönyvébe
pótlólag e következő sorokat:

„1837. eszt. April hó végén felszólíttatva lé-
vén járásbeli Főszolgabíránk tek. Dráveczky
Alajos úr által, hogy tek. Kossuth Lajos urnak
keresztlevélét adnám ki; miután a megégett
anyakönyvből szokásos kivonatot nem adhattam,
tudakozódván a hívek közt, megtudtam, hogy a
fent nevezett Úr, tek. Udvardi Kossuth László
urnak és Nemes Weber Karolina asszonynak fíjok
Lajos 1802-től 1804-ig tavaszi időben született
és néhai n. t. Alesperes Mátyás urtól,
Monok helységében, hol édes atyja a gróf Andrássy
Familia Fiscalisa volt, megkereszteltetett legyen;
keresztatya néhai Orvos Doctor Fuker Jakab,
keresztanyja Nemes váradi Szakmáry Judit kis-
asszony valának: — ugymint, a ki énnékem ezeket
előszóval, testvérdőtől Nemes váradi Szakmáry
Anna asszonnyal, néhai n. t. Mátyer Mátyás özve-
gyétől, támogatva és erősítve hitelen elbeszélte.”

Mikor ezeket írom, nem képzeltem, hogy
jegyzetemmek valaha ily nyilvános hasznát ven-
dem. A ház, melyet Zombori Emőd ur lerajzolni
s bemutatni szives volt, ugyanaz, melyben Kossuth
Lajos született; a keresztanya utasítása után a
balkéztől levő ablak jelzi azon szobát, hol első
lehetet vett. Külföldiek mikor e vidékre jönnek,
látogatják.

Psenyeczki Nagy Mihály,
érdemült esperes.

Néhány rovar életpályája.

I.

Egy hasáb tűzifa a természet osodáinak tár-
háza!

Mi lehet érdekes egy darab tűzifán?
Ha köröskörül megvizsgáljuk, ha lehántjuk
héját, számtalan szeszélyes alak, kacskaringós,
néha czifrábnál czifrább vésetek, menetek, rajzok
tűnnek szemünkbe, hogy néha majdnem ékességül
készült műnek tekinthetnők.

Összerágták a póndrók, ez az egész!
Tagadhatlan, hogy a póndrók működtek
rajta, és a különféle barázdák, gödrök és lyukak
lakhelyül szolgáltak az állatkáknak, míg a kivá-
jásuknál eltávolított anyag eledelőkül szolgált.
Lakmározva építik hajlékukat. De ép azért mi-
ködésük nem valami rendetlen rácsosálás, mint
lenni szokott a hol csak fogyasztás és táplálkozás
van kitűzve czélul. E működés a legnagyobb sza-
batossággal és renddel történik, és minden, egy
fajhoz tartozó póndró ugyanazon mintá szerint
dolgozik, mintha mind egy mesternél tanultak
volna. Művészl ismerni a mesterre, ki készítette.
Ily fában dolgozó művészek pedig igen nagy
számmal vannak, és úgy látszik, mintha versenye-
nének abban, hogy melyik tudna eszinosabb művet
előállítani.

Tudvalevőleg a póndrók különféle rovarok —
de különösen bogarak (téhelyszárnyak) alakjai.
Alakoknak nevezük t. i. a rovarokat életük első
korszakában, a petéből való kikékeléstől fogva

addig, míg tökéletes kiképzettségüköz közele-
dven bábbá változnak, hogy aztán rövid nyuga-
lom végén, bőllik a tökéletes rovar előálljon. A
nyelvcsókás különféle nevetek adott, a különféle
rovar-családok különböző külsejű alakjainak. Így
a légy alakja nyú-nek, a lepkeé hernyónak nevez-
tetik, míg számos más rovarok alakjaira a póndró
név ragad. A rovar életnek e korszaka, mely a
gyermek- és ifjkorral összehasonlítható, és több-
nyire leghosszabb szakasza a rovar életének, ki-
rekesztőleg a táplálkozásnak van szentelve. Esz-
nek, nőnek, a megszűkülött bőrt többször levetik
és belsőleg kiképződnek, legfeljebb még némi
előkészületeket tesznek a következő életszakra,
hol mint bábok az alak által készített biztos
nyughelyen étlenül és tétlenül nyugosznak. A
harmadik korszak azután a tökéletes rovar kor-

A hős czinczér (Hammaticheros Heros) bábürege, tölgy-
fában átmesztve.

szaka, a férfikor, a valódi rovarélet, a melyben a
nyűből légy, a hernyóból lepke, a póndróból bogár
lesz.

A fában lakó rovar-póndró életét a külvilá-
tól elzárkózva, magányosan tölti. Egész foglalata-
sága szük lakásában az evés; kemény, fanyar
eledelét neki mégis inyre van, cukor és méz
között éhen halna; bőrtönének sötétsége kellemes-
sen hat rá, a nap vidám sugarában elveszne.
Magánya nem unalmas neki, gondosan kerül a
találkozást szomszédjaival, kik ugyanazon fada-
rabban dolgoznak.

Az alak-korukban fában lakó bogarak csalá-
d-jainak egyike a hős czinczér-póndró. (Longicornes.)
Ez közül, és pedig a legnagyobbak, a egyszer-
mind legközönségesebbek közül való a hős-czin-
czér (Cerambyx vagy Hammaticheros Heros),
egy nálunk itthonos, két újjnyi hosszú, fekete,

A hős-czinczér alakja. A hős-czinczér bábja.

barnavégű czinczinbogár, melynek csápjai testé-
nél jóval hosszabbak. A nőstény potrohának tojó-
osóvé vékonyítható végével a tölgyfa-kéreg egy
repedésébe rakja egyenként tojásait. A kikelő
póndróska a kéreg alá eszi be magát. Anyja már
kikereste neki a legvékonyabb helyet. Alakjára
nézve kissé laposra nyomott, elől vastagabb, hátul
vékonyabb, tizenkét gyűrűs féreg, hat parányi
lábbal, és száján erős rágolyokkal ellátva. Ezek-
kel a hársban a fa és kéreg közt, a mint nó, min-
dig szélesebbédt menetet rág s a leragot forgács
tápláléka. A hédagot háta mögött ganéjával tölti
be. Ürege épen oly nagy, hogy kényelmesen
megférhessen, és falai simára vannak lefaragva. Ha
a kéreg a fitól elválasztatik, mindkettőben meg-
látszik a menet nyoma, de a nagyobb rész mégis
a hársot magával víró kéregben. A menet külön-
féle tekmervényekben kigyózik odább. Ha néha
egy szomszéd — talán testvér — menetéhez kö-

zeledik, azonnal más irányt választ. Néha csak
egy keskeny taréj marad a két menet közt.

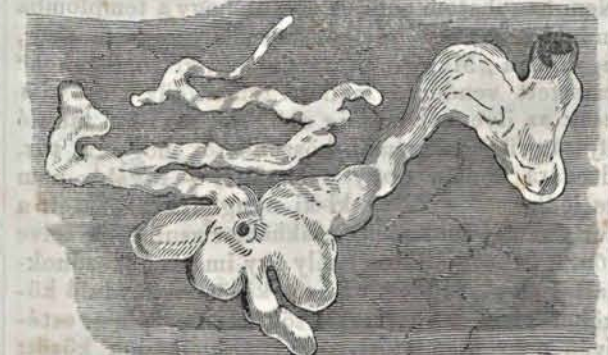
Mindaddig működik így, míg kifejlődésének
vépontjához ér; ekkor újjnyi vastag, és két újj-
nál hosszabb. Több hónapot töltött már setét ma-
gányban. Ajtó s ablak nélküli faháza védte őt
szél és eső, fagy és zuzmára ellen. Nem fért hozzá
a hernyász, hogy petéit testébe rakja. Hiába ko-
pogtatott neki a harkály, nem hagyta magát kiij-
jesztetni. De most mult el ifjusága „forgácskora,”
mert nem lehet mondani „virágkora.” Előkészü-
leteket kell tennie, hogy férfikorára ébredhessen.
Azért most beljebb furakodik a fába és abban
egy tágasabb, hosszú, sima üreget váj, melyben

A hős-czinczér.

békével alhassa báb-álmát, és abból, mint tökéle-
tesen kiképzett czinczér jöhessen ki. De a fejével
lefelé az üregbe behatolt póndró, puha, minden-
felé hajolható lény volt; a lendő bogár pedig ke-
mény héjju állat lesz, mely a szük üregben meg-
fordulni nem tud, hogy fejével előre, a nyilván
kibujhasson. Azért a póndró, ha üregével elkészült,
megfordul és szájjával az üreg nyílását valami ra-
gadó anyaggal összeenyvezett forgácsal beta-
pasztja.

Ki tanította őt erre? Szülőit nem ismerte,
testvéreivel nem találkozott soha, természetrajz-
tot pedig nem tanult. Megesik azonban néha,
hogy ez elővigyázati rendszabályról megfeledke-
zik, és akkor a bogár, üregéből ki nem jöhethív,
nyomorultan odavész. Valószínűleg gyengélkedő
állatoknál történhetik ez, melyek erőtlenségük
miatt lassabban dolgozhatnak, hamarabb lepettek

A változékony bájlar (Callidium variable) menetei
bükkfán.

meg az átváltozás perceze által, mint előkészüle-
teikkel készen lehettek.

De ha szerencsésen bevégezte a póndró teen-
dőt, utolszor leveti bőrtét és most előáll a báb,
puha, kilválnyszínű lény, melyen a bogár egész
alakja: rágolyái, csápjai, lábai már mind felismer-
hetők, de szorosan a testhez vannak húzóva.
Csak a szárnyak és téhelyek nincsenek még töké-
letesen kiképezve. A báb mozdulatlanul nyugszik,
minden táplálék nélkül, néhány hónapig, mi alatt
belső kiképzése végképp megtörténik. Ezután a
kirepedt bábőrön keresztül kibújik a kész bogár.
Eleinte még légy és halványzsinű. De tagjait ki-
nyújtja, szárnya s téhelyei nagy hamarsággal a
megkívántató nagyságra nőnek, színe megcsóttul,
bőre megkeményedik és elég erősnek érezvén ma-
gát, erős rágolyával kirágja az üregének beme-
netét bezáró forgács-dugaszt és az a felett létező
héjat s a nagyságának megfelelő lyukon kibúvik.

Csak most nyílik meg neki a világ, melyet több
hónapos clete daczára most pillant meg először,
kiterjeszti szárnyait, röpdös, találkozik hasonlól-
val és eledelre többé nem a fanyar forgács, hanem
a fák kicsorgó nedve, melyet ecsetképp nyelvvel
nyalogat, miután erős rágolyáinak harapása által
a kérget megsebesítette, s a nedv kifolyását kieszk-
közlötte volna. A kisebb hosszucsupak épen a
virágok méznedvéből élnek, a honnan gyakran a
virágok szirmain ülve találhatók.

Ily minta szerint dolgozik a hosszucsupak
nagyobb része; ugy a czinczéreken kívül a bájla-
rok (Callidium) pl. a vérszinű bájlar (Callidium
sanguineum) tölgy- és égerfában, a változékony
bájlar (Callidium variable) bükkfában, a Clytus-
fajok stb.

A hosszucsupak egy másik része másképp
gazdálkodik. Ezek a faágak kellő közepén, a velő-
csatorna irányában, felülről lefelé rágcsálnak. Így
a nyikor- (Saperda) és Oberca-fajok. A csak 6
vonalyai Obe ea linearis póndrója pl. a megporó
galyak hegyéről, hová anyja tojásait lerakta, le-
felé készit egy hosszú menetet, minek követke-
zésében azután a galy begye, rügyeivel együtt el-
szárad. A menet végén azután tágasab üreget ala-
kít, melyben bábbá változik át, a megforduláshól
el nem felejtkezvén. A bogár azután azon az uton
távozik, melyen a póndró behatolt.

Még más hosszucsupak mint pl. a cserző
csellencsáp (Prionus coriarius) rothadó fatö-
vek relvében vágkálnak és átváltozásukhoz for-
gácsokból nagy kemény gubót készítenek ma-
goknak. Dr. Stoy J.

Egyveleg.

(Érdekes pör a debreczeni tanács előtt.)

Egy köleskása áruló asszony a molnár czéh tag-
jait állítólag becsitelen szóval íletvén, a czéhgyűs
lés elhatározta, hogy a molnárök becsültvetészté-
alatt ne merészeljenek neki köleskását csinálni. —
Az asszony a tanácshoz folyamodott; a tanács
azon indokból, hogy a becsületlenkedő megtorlása
törvény útjára tartozik, s a czéhnek jogában nem
áll valakit iparizletében gátolni, — a czéh vég-
zését semmisnek mondotta ki. A kiküldött czéh-
biztosnak nem sikerült a czéhet végzése megvál-
toztatására bírni, sőt egy molnár csakugyan ki-
nyilatkozta, hogy a tanács végzésének nem fog
engedelmeskedni. A czéhbiztosnak e körülmény-
ről tett jelentésére a tanács az egész czéhet 100
frtnak a szegények pénztárába fizetésére ítélte, a
nem engedelmeskedő molnárt pedig tiszti kereset
alá vétetni határozta. — A czéh ezen tanácsi
végzést a közgyűlésre fellebbezte. Időközben az
asszony becsületlenkedése csakugyan bebizonnyal-
ván, 100 frtnak marasztaltatott el a törvénygyék
által. A közgyűlés, mint melyet ez ügy felleb-
beztetett, komolyan hallgatta végig a tárgyalási
iratokat, s a többség a tanács végzését helyben-
hagyta és megerősítette; mert az asszony becsu-
letlenkedő szavaiért elégtételt a czéh magamagának
nem vehetett, s jogtalanul hozván azon végzést,
hogy a czéh tagjai becsültvetészté terhe alatt a
becsületlenkedőnek kását csinálni ne merészeljenek,
midőn a tanácsnak azon végzést megsemmisítő
határozatát nem teljesítette, sem a kellő időben
nem fellebbezte, az ily tárgyban jogosan eljár-
tatóság rendeletének szegült ellene.

(A kávé allensége.) A malabri partokon,
különösen Madras kávéültvényeiben borzasztó
pusztításokat visz véghez egy kis rovar, s azokat
sokszor teljesen megsemmisíti. Ez ellenség annál
veszedelmesebb, minthogy semmi sem árulja el
jelenlétét, hanem a kávéfák leveleit egyszerűen kez-
denek sárgulni, s csakhamar az egész fa kihal.
Egy ültvényben csak egy nyár alatt 400,000
kávéfa veszett ki. Ez újonnan megjelent rémítő
ellenség ellen eddigelő még semminemű óvszer
nem bizonyult hathatósának.

(Jefferson Davis), a délamerikaiak legyő-
zött elnöke, kit az éjszakai nem régiben kezes-
ség mellett szabadon bocsátottak, fogságában óras-
ságot tanult, s most mint óras készítő tovább fol-
yattatni pályáját. Törvényszék elé csak a tavasszal
állítják, de az ex-elnök meg van győződve, hogy
fölmentik. Richmondban szeretne állandóan lakni,
hol az északiak a döntő ütközetet nyerték a dé-
liek fölött s hol Davis-nek sok barátja van. Davis
reményli, hogy itt óráinak jó kelete lesz. Megen-
gedi-e az unio kormányra, hogy ott telepedjék le,
ha Davist tökéletesen fölmentik, még nem lehet
tudni. A távirat különben már jelenti, hogy Davis
Richmondba érkezett.

HIRDETÉSEK.

ZSEBKENDŐKET
 vászonból, tucsz. 5.50 krtól 15 ftig.
 batizstól „ 6.75 „ 30 „
 szines darabja 1.15 „ 2.5 krig.
 Ajánl 2261 (8 8)

TÜRSCH F.
 Pesten, váci-utca a „nagy Kristóf“
 mellett.

Pezsgőbor
 közvetlen Franciaországból behozva,
 vámentesítve, ládákban 6 palackjával
 s feljebb a Champagne leghíresebb
 gyáraiból, u. m.

Moët & Chandon a Epernay crémant
 rosé 2 ft. 50 kr.
Napoleon grand vin à Ay crémant
 rosé 2 ft. 50 kr.
 A fentebbi fajokból 1/2 palackok-
 ban 1 ft. 50 kr.

A pénzüsség beküldése vagy utánvét
 mellett alulírottól megrendelhető.
 A pakolás ingyen 20 palack vétel
 nél 5% engedély. 2289 (10-50)

Alexander Floch,
 in Wien, Ober-Döbling Nr. 28.

Karácsoni és újévi ajándékok.

Szobafüstölő s egyéb illatszerek.

Parázslévelek, csomagját 15 krjával.
 Ugyanaz legfinomabb faj 18 kr.
 Párolgólevek, csomagját 35 krjával.
 Füstölőszalagok Plesse és Lubintól, ka-
 tulyáját 60 kr.
 Füstölő papírok Rimmeltől, 1 ft.
 Virágfüst, üvegeséjét 35 krtól 1 ft. 40 kr.
 Eau de vie de Lavande 40 krtól 1 ftig.
 Eau de Lavande ambrée double, Pinaud-
 tól 2 ft. 25 kr., 3 ft.
 Eau de Lavande ambrée double Piver-
 tól, 70 kr., 1 ft. 20 kr., 2, 3 ft.
 Továbbá nagy választék füstölő s párolgató lámpákban. 1, 2, 3,
 4, 5 forintjával kaphatók.

Eau de Lavande ambrée double, Hou-
 bigaut-tól 2 ft. 50 kr.
 Lavender Water from Rimmel 1 ft. 50
 kr., 3 ft.
 Esprit de Lavande au bouquet from At-
 kinson 8 ft. 50 kr.
 Parfumes Vaporisateur (Violette, Rose,
 héliotrope etc.) 3 ft.
 Angol füstölő eczet, üvegeséjét 1 ft.
 20 krral.
 Francia füstölő eczet, illatozó stb. 2 ft.

Vértessy Sándor,
 angol-francia illatszerkereskedésében a Venushoz,
 Kristóftér 1-ső szám, Pest.

2358 (3-4)

**Legfinomabb Pecco-, Congo-, Souchang- és virág-thea,
 Rum és Arak.**

*Jean Marie Parina valódi Eau de Cologne raktára, Köln-
 ben, a Sülichertel átellenében.*

Erdekes regény- s beszély-folyóirat.

Előfizetési felhívás

REGÉLŐ

1868-diki vagyis negyedik évfolyamára.

Megjegyzés az 1867-ki műmelléklet tárgyában.
 Műmellékletünk szétküldése a hóban kellene megkezdődnék. Minthogy azonban
 azon igyekeztünk, hogy mennél kitünőbbel állhassunk előzetőnk elő, fölünk nem függő
 akadályok miatt kissé elkéstünk. Most azonban igérhetjük, hogy január hóban a szét-
 küldést eszközölhetjük, s addig előzetőinket várakozásra vagyunk kénytelenek felkérni.
 Műmellékletünk Than Mor eredetije után lesz, s egy hozzávető jelene-
 tet fog ábrázolni. Eredetijét birtokosa szíveségből kaptuk meg.

ELŐFIZETÉSI FÖLTÉTELEK:

A „Regelő“ című mulattató folyóirat minden hóban kétszer 15 én és 30-án
 jelenik meg. — Mindegyik szám négy legnagyobb alakú ívből, 8-rétben 2 hasábos
 lapokon, és azonkívül borítékból álland.

Előfizetési ára postán küldve vagy Budapesten házhoz hordatva:
 1868. Januártól kezdve decz. végeig (tizenkét hónap) 6 ft.
 1868. Januártól kezdve június végeig (hat hónap) 3 „

A pénzes lev-lek bérmentes küldése kéretik. — Gyűjtőknek minden egy-
 szerre előfizetett tíz példány után egy tisztelet-példánnyal szolgálunk.

A „Regelő“ 1865., 1866. és 1867. ik évi folyamaiból teljes számú példányok
 lévén, ujonnan belépő előfizetők a három évfolyamot, és pedig az 1865-ikét 5 ftért, az
 1866. és 1867-ikét 6-6 forintjával megkaphatják.

A „Regelő“ kiadó-hivatala
 (Pesten, egyetem-utca 4-ik szám.)

**5 font jóféle s tisztalészű
 kávé csak 2 ft. 80 kr.**

5 font

Portorico kávé 3 ft. 40 kr. | Plant-Ceylon kávé 4 ft. 25 kr.
 Arany-Java-kávé 3 „ 80 „ | Cuba-kávé egész finom 4 „ 50 „
 Laguayra-kávé 4 „ — „ | Gyöngy-kávé egész finom 4 „ 75 „

továbbá:
 Brasiliai rhum, egy pint 1 ft., legfinomabb jamaikai-rhum, Pecco-virág-
 és Souchong-thea, sardinák, mustár és sajt-féliek a legjutányosb áron
 kaphatók Pesten.

Bauhofer és Jarmay-nál,
 a két szerezés- és Laudon-utca szögletén, 11-dik szám alatt
 Vidéki megrendelések a pénzüsség beküldése vagy utánvét mellett a leg-
 gyorsabban eszközöltetnek. 2283 (9-12)

Bemenet a két szerezés-utczába: a váci-utról a marokkói
 házzal szemközt.

FISCHER GUSZTÁV
 színháztér, kereskedelmi banképület Pesten,
 ajánlja a legjutányosb szabott árak mellett egy bőven ellátott raktárt
 a legújabb divatu

NŐI-ÖLTÖNY-DISZTÉMÉNYEKET MINDEN ÉVSZAKRA
 mindennemű szalagok, gombok, kötő- és varró angol czérnák,
 kötő, himző, fénylő és berlini pamutok, varró és tréma selymek, Isphahn
 harras, nemkülönben fehér és színes organin, mousseline,
 mouls, battist clair, perkaül, tüllanglais, gyapot és czérna-csipkéket,
 továbbá gazdag raktárát
 függönytartóknak, tűkörbojtóknak, esöngetyűhuzóknak,
 csillárzsinórok, függönyen, léoni arany és ezüst-csipkék, bojtok,
 továbbá mindennemű butor-, koest- és katonai paszomány-arnak,
 valamint minden ezen ágat illető tárgyakat nagyban és kicsinyben
 Szintgy található itt egy bő raktár mindennemű belés és halcsont.
 Megrendeléseket — a pénz előleges felküldése vagy utánvételt mellett
 gyorsan és pontosan teljesítünk. 2286 (10 20)

Előfizetési felhívás

A „HONVÉD“
 című
 első magyar katonai hetilapra,
 és
OKTATÓ LEVELEKRE
 az 1868-ik évre.

Előfizetési feltételek:
A „HONVÉD“ és „OKTATÓ LEVELEK“
 előfizetési ára:
 Január—júniusra 4 ft. 50 kr. | Január—decemberre 9 ft.

A „Honvéd“ külön | **Az „Oktató levelek“ külön**
 előfizetési ára: | előfizetési ára:
 Január—júniusra 3 ft. | Január—júniusra 2 ft.
 Január—decemberre 6 „ | Január—decemberre 4 „

Egész évi előfizetőinknek június havában egy, a magyarok hadjáratai könnyebb
 megértésére szolgáló és czéla megrendelt színezett térképet fogunk küldeni.
 Az előfizetési pénzek bérmentes küldése kéretik.

A „Honvéd“ kiadó-hivatala
 (Pest, egyetem-utca 4-ik szám.)

**Legnagyobb
 butor-raktár az országban!**

**A pest-budai
 BUTOR
 kézművesi
 részvény-társulat
 igazgatósága,**
 tisztelettel tudatja, a nagyérdemű közön-
 séggel, hogy

termeiket
 nádor-utca 9. sz. a. 1. emeletben,
 gazdagon ellátva mindennemű
 butorokkal s butorzáti
 darabokkal,
 nagyban s részletekbeni eladásra
 megnyitották, s ajánlják a r. cz. kö-
 zönség szíves figyelmébe.

2357 (2-3) **Az igazgatóság.**

„MÁRCIUS 15.“
 a magyar nép legkedveltebb lapja
 1868. újvéttől hetenként háromszor jelenik
 meg.

Előfizetési ára:
 negyedévre 3 forint,
 félévre 6 „

**A vasárnapi szám külön is meg-
 rendelhető:**
 negyedévre 1 forint,
 félévre 2 „

mely küldendő a „Március 15.“ kiadó szer-
 kesztőségének Pesten, király-utca. Orczy
 házba. 2366 (1)

250,000 a. é. ft. fönyereménye
 a már 1868. január 2-án végbemenő
 cz. kir. ausztriai államvasut és duna-
 gőzhajózási-kölcsön egy sorsházára
 42 millió forint összegben.

420,000 nyerevény közt követ-
 kező fönyeremények foglaltatnak, u. m.
 20-szor 250,000; 71-szer 200,000;
 105-ször 150,000; 90-szer 40,000;
 105-ször 30,000; 90-szer 20,000;
 105-ször 15,000; 370-szer 5,000;
 20-szor 4,000; 76-szor 3,000; 264-szer
 2,000; 503-szor 1,500; 773-szor 1,000
 ft. stb. legkisebb nyerevény 150 ft.
 a. é. minden kihúrt sorsjegynek. —
 Semmiféle kölcsönorszájáték sem nyújt
 annyi előnyt mint ez, s mindenkinek al-
 kalom nyújtatik csekély befizetéssel
 a fentebbi összegek megnyerésére. —
 Egy részlet sorsjegy ára 2 ft., három
 sorsjegy 5 ft., hété 10 ft. a. é. bankje-
 gyekben. — Szíves megrendelések a
 pénzüsség beküldése mellett gyorsan,
 lelkiismeretesen s titoktartás mellett
 eszközöltetnek; minden megrendelés-
 hez hozzá fog mellettkeltetni a hivatalos
 játéktér; mindenre kellő utasítás ada-
 tik; a huzás után minden résztvevőnek
 a sorsházasi lajstrom megküldetik; s a
 nyerevények azonban ki fognak fizet-
 tetni. E tárgybani leveleket elfogad
Joh. Friedr. Scheibel,
 Fabrgasse Nr. 111, in Frankfurt am/M.

2365 (2-4)

Közel az idő a melyben alkalmunk van (4-4)

karácsonyi és újévi ajándékokkal kedveskedni
 mely czéla figyelembe ajánlja:

SÁRKÁNY J. S.
 a váci- és Deák Ferencz-utca sarkán
 gazdagon felszerelt legujabb tárgyakból válogatott diszmű-raktárát.

Nagy választékban több szép cikkek zeneművel ellátva ugymind: fénykép-albu-
 mok, szivar-allyányok, berendezett varró-ládácskák, írómappák, keztüartatók
 stb., melyek felnyitás alkalmával meglepetésül a legszebb zenedarabokat játszák — valamint
 több nagyobbserű a párisi kiállítás alkalmával vásárolt különös szép izléssel kiállított
 porcellán virágvazák, látogatójegy-tányérok, ékszer- és illattartók és igen
 nagyválasztékban báli legyezőket 1 ft. 50 kr., 2, 4 és 6 fttől kezdve 40 fttig.

Különösen felemlítendő még
 az új találmány szerint 3-mas arannyal bevont (nem aranyozott) ezüst ékszer u. m.
 melltük, függök, karpereczek, medaillonok, gyűrük és inggombok rendkívüli olcsó áron.
 Megrendelések a vidékről utánvét mellett pontosan eszközöltetnek.

Kertész és Eisert Pesten
 Dorottya-utca 2. sz., a „magyar király“ című szállodával szemközt,
 ajánlják a közeledő
karácsoni és újévi idény
 tekintetéből dús tartalmu diszmű-raktárakat.

A külföldön személyesen eszközöltött vásárlásaink lehetőségessé tevők ez idei karácsoni
 kiállításaink oly gazdagon felszerelhetni, hogy gyakorlati olcsó, egy mint finom, a legk-
 vetelőbb izlések megfelelő tárgyakban egyiránt remélünk minden igényeknek megfeleltetni.
 Dús választékban találhatók nálunk meglepő kisebbnemű ujdonságok a pipere-, dolgozó-
 és íróasztal számára; nagyobb, a butorzat kiegészítő részeit képező tárgyak, bal- és
 piperezikkek, ékszer, dohányzoszerek, s a háztartás szakmájába vágó egyszerű
 ajándékok. Hasonló figyelemmel viseltetünk kitűnő fegyverek, vadász-, lovagló- és
 utazó-cikkek megszerzése iránt, s különösen ajánljuk

legujabb és sokféle gyermekjátékainkat.

A legolcsóbbra szabott ár minden egyes darabon szemléltethető.
 Kimerítő cikksorozatokkal, melyek minden kornak megfelelő ajándékokat tartalmaz-
 nak, szívesen szolgálunk.
 Írásbéli megrendeléseket, sz. ünnepek előtti nagy elfoglaltság miatt, idejekorán ké-
 rünk megtenni. 2356 (4-5)

2361 VARRÓGÉPEK, (2-3)
 legezészerűbb
karácsoni és újévi ajándék
 családi használatra,
 valamint cipészek és szabóknak stb., ajánlja jelentékenyen leszállított
 áron és részletfizetés mellett

GROVER ÉS BAKER S TÁRSA
 (New-York és Boston)
 főügynöksége Pesten, a bécsi-utczában.

Minthogy a gyakorlati oktatás a gépnél a földolog,
 s azt az igentisztelet vidéken lakóknak itt helyt megtanulni
 nagy nehézséggel jár s gyakran lehetetlen is; ennél fogva indittatva
 érzi magát az ügynökség, kívánatra gyakorlatilag jártas egyé-
 neket betanítás végett csekély tiszteletdíj fizetés mellett
 az illetőkhöz küldeni.

Képes árjegyzékek bérmentesítve küldetnek meg.

Tárgyismerőknek:
 közvetlen Holland, Franciaország
 s a francia gyarmatokból behozott
 liqueur: Chartreuse, Crème de
 thé, Crème de Noca, bacas et de
 Vanille. — Legfinomabb ó Jamaica
 Rum, Arrac, Cognac; közvetlen An-
 golországon át behozott újszerű
 chinai theak, ezek közt a legjobb s
 legolcsóbb keverékek, bécsi fontja 2
 fttől 10 ftig. — Vörös Bordeaux-
 Punsch, legfinomabb düsseldorfi
 punschessentia. — Raktára a legf-
 inabb s legolcsó tisztalészű porkölet-
 len kávénak bécsi fontja: 60, 65, 70,
 96 krig. — Ceylon kávé fontja 75, 85
 kr., különösen ajánlható. — Befo-
 zott gyümölcs, mely a párisi világtár-
 laton tiszteletteljes megemlékezés
 részesített. — Árjegyzék, ingyen és
 bérmentve. — Megrendelések utánvét
 mellett gyorsan és pontosan teljesítet-
 nek. — 30 font kávé vagy más egyéb
 tárgyak megrendelésénél 10 ft. értékig
 és feljebb az árucikké az illetőkhöz
 legközelebb eső vasuti vagy gőzhajózási
 állomáshoz bérmentve küldetnek meg.
 Cím: Simon Graniehstáden's
 Thee- und Rum-Depot, am Graben,
 Trattnerhof im Durchgange rechts.
 — Wien. 2359 (3-12)

Előfizetési felhívás

VASÁRNAPI UJSÁG

és

POLITIKAI UJDONSÁGOK

1868. évi folyamára.

(Ismeretterjesztő és politikai hetilap. — Az egyik eredeti képekkel dúsan illusztrálva; a másik „Országgyűlési Beszédár“-ral s más rendkívüli mellékletekkel bővítve.)

Lapunk 1868-czal tizenötödik évfolyamába lép. Tizenöt év! Nagy idő a magyar hírlapvilágban, egy lap életében. A tapasztalat legelőbb azt mutatja, hogy csak igen kevés időszaki vállalat ért ennyi időt.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok mellett is, ez idő lefolyta alatt lapok keletkeztek és tuntek le; rövidebb vagy hosszabb ideig futottak pályát; kisebb vagy nagyobb virágzásra emelkedtek; de a jelenleg élő vállalatok között alig egy kétfő van, mely tizenöt évre vihető vissza keletkezése idejét; alig egy-kettő, mely a törzs előfizetők oly állandó közönségével díszeskedhetnek, mint a testvérilapok. Az oly vállalatok, melyek az idő változásai közt csak az árral uszni s a pillanat érdekeinek szolgálni tarták feladatuknak, eltűntek a pillanattal, mint a buborék.

Részünkről a lapok állandó életének okát főleg éppen abban keressük, hogy kezdettől fogva folyvást egy irányt tartottak szem előtt: a valódi nemzeti érdekeknek, az alkotmányos szabadság és a felvilágosodás eszméinek szolgálatát.

Oly időszakban indultak meg s vertek gyökert, midőn minden szabadabb szó fölött a hatalom Damoklész-kardja függött, midőn az igazságot gyakran csak elburkoltan vagy éppen nem lehetett kimondani, mikor a magyar ember akaratlanul is megtanult a sorok közt olvasni, — e lapok azonban soha sem tértek el a választott ösvényről, s le nem borulva a pillanat bálványai előtt, a szabadságnak, alkotmányosságának és hazafiságnak híven szolgáltak mindig.

Most e tekintetben kedvezőbb korszakot értünk. S mi a szabadabb mozgathatást, mint már eddig is, továbbra is a kitűzött nagy csel érdekében igyekeztünk felhasználni, *örökös folyvást a nemzeti érzelmet és öntudatot, s az alkotmányt és szabadság fejlesztését.*

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok, okulva a múltból, bizva a jövőben, továbbra is eddigi irányja mellett marad s az eddig követett uton törekszik megoldani feladatát. Bár két lap, de a szerkesztőség egységével fogva összeforrott, s egymást kiegészítő, s egymástól csaknem elválaszthatlan levén, közös en törekvésnek, czéljainak beosztással, a nagy czélt minden irányban megoldani.

A Vasárnapi Ujság a hazai és külföldi dolgok és állapottok ismeretében, a történelemben és a társadalomban, a művészetben és az életben keresi tárgyát, s szóban és képen állítja azokat az olvasó elé; míg a Politikai Ujdonságok a honi és külpolitika minden mozzanatát kíméletlenül és részletesen vizsgálja, s a részletek kellő bősége mellett tájékoztató áttekintéseket ad a helyzetéről, és általában oda törekszik, hogy *véle hetilap társai közül egyik se versenyezhesen.*

Cikkeink, im e tág mezőből felöllelnek mindent, a mi tanulságos, élvezetes s általában tudni méltó. Képeinkben pedig, melyek a hazai művészet haladásával folyvást emelkednek a kivitel tőkelyében, tekintettel vagyunk az érdekességre s a gazdag változatosságra.

Rovataink ismeretesek. Bennök a két lap mindazt magában foglalja, mit a nagy közönség megkívánhat arra, hogy *heteenként kétszer* kapván ujságot, folyvást színvonalán álljon a pillanattal, s maradandó becsei olvasmány is részesüljön.

Buzgó és becsületes törekvéseink öntudatában megnyugtató bizalommal nézünk a jövő év elébe. Legyen az nemcsak testvérilapjainknak, hanem főképp a hazának virágzásai éve! — Pest, december elején 1867.

Heckenast Gusztáv, kiadó-tulajdonos.
Nagy Miklós, szerkesztő.

Előfizetési feltételek:

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt, postán küldve vagy Buda-Pesten házhoz hordva:

Egész évre (január—december) **10** forint.
Félévre (január—június) **5** „

Csupán a Vasárnapi Ujság:

Egész évre (január—decz.) **6** ft. | Félévre (január—június) **3** ft.

Csupán a Politikai Ujság:

Hogy e politikai hetilap annál könnyebben megszerzhetővé váljék, leszállítjuk az eddigi külön előfizetési árt, anélkül, hogy a lap tartalmára nézve legkisebb változás is történne, vagy a mellékletek („Országgyűlési Beszédár“ stb.) kevesbednének. E szerint a **Csupán Politikai Ujdonságok** (az „Országgyűlési Beszédár“-ral együtt) egész évre (január—decz.) **5** ft. | Félévre (január—jun.) **2** ft. **50** kr.

Tíz előfizetést példányra gyűjtőinknek egy tisztelet-példánnyal szolgálunk. — A pénzes levelek bérmentes küldése kériük. — A mult felévi czimszelvényekből egy-egy darab szíves bekielést kérjük.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok kiadó-hivatala (1-3) (Pest, egyetem-utca 4-ik szám alatt).

Könyvárusi jelentés.

Alőlirott, tisztelettel jelentem a t. cz. közönségnek, miszerint a sárospataki reformált főiskola könyvtárában található könyvek kezelését a főiskola igazgatóságától szerződésileg magamra vállaltam. Bizalommal kérem a t. cz. megrendelőket, hogy megrendelő leveleiket szívesen hozzá, mint a főiskola egyedüli bizományosához, szíveskedjenek intézni. Az albizományosok ezentel velem, nem pedig a főiskolai könyvtárnok úrral fogják számadásukat kiegyenlíteni. Sárospatak, május 1-én 1867.

EPERJESI JÓZSEF, sárospataki könyvász.

2125 (10-12)

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatott saját nyomdájában Pesten 1867 (egyetem-utca 4-dik szám alatt).

Legújabb chmissetek, kalapfátyolok, gallér és hajtokák, nyakraválók, főkötők, zsebkendők, csipkék, crinolinok, himzett betétek és szélek, szövetek stb.

Női vászonkészletek és bármely ruha készítés vánkosok, ingek, alsó szoknyák, nadrágok, korsettek, fésülő-köpenyek, harisnyák stb.

Gyermek vászonemű és keresztelő-készletek és más számtalan új divatcikket legújabb minta után ajánl

TÜRSCH F. Pest, váci-utca, a „nagy Kristóf“ mellett.
Raktári árszabályt kívánatra bérmentve küldök.

2259 (4-4)

mű-, festő- s rajzoló-eszközök kereskedésében

A londoni 1862. világkiállításon jutalomdíjazott

rajz-alányok (Zeichen-Vorlagen)

Hermes Vilmostól Berlinben, ajánlatnak **karácsonyi és ujévi ajándécul.**

2349 **Ára füzetenként 6 és 10 ezüst garas.** (3-8)

Guggenberger Gyula

DISZMŰÁRUS (Pesten, Dorottya-utca 5. sz. a.)

a karácsoni ünnepek alkalmából ajánlja

gazdagon ellátott és a diszműipar terén eddigéle felmerült izléses áruk raktárát, nevezetesen: **fa, érc és bórneműek, utazó, vadász, kényelmi és piperezerek; sétabotok, albumok, író és női munka-asztalbeli eszközök stb.**

Csak most érkezvén haza Párisból, remélem, hogy a francia fővárosban személyesen tett választásaim a n. é. közönség tetszésével találkoznak.

Levélbeli megbízások gyorsan és pontosan teljesítetnek. 2359 (3-4)

Évenként 4 huzás. **Credit-sorsjegyek.** Főnyeremény **200,000** ft. Legkisebb nyerem. 165 ft. január 2-án.

E kedvelt sorsjegyek, általam készpénzfizetés mellett adtnak el napi árfolyam szerint részletfizetésre, egy 10 frankos majlandi sorsjegy ingyen hozzáadásával, u. m. 35 havonkénti részletfizetésre 5 ft. — kr. | 18 havonkénti részletfizetésre 8 ft. 50 kr. 23 „ „ 7 „ „ „ vagy 12 „ „ „ 12 „ „ „ 50 „ „

Igervények: 1 Credit-sorsjegyre 3 forint 50 krajczár és bélyeg-díj 50 krajczár. 5 darab 18 ft. 50 kr., 10 darab csak 36 ft.

Mailandi eredeti sorsjegyek 6 ft-áival, évenként 4 huzás, főnyeremény 100,000 frank, első huzás folyó évi december 16-án.

Társasjátékok: évnegyedenként 4 ft-áival 20 darab minden ausztriai sorsjegyre, egy 35 forintos badeni sorsjegy hozzáadásával, 25 részletfizetéssel, megjegyzendő: hogy a befizetett pénz nem vész el.

Videki megrendelések gyorsan és pontosan teljesítetnek.

2350 **KÁROLY JÓZSEF,** (5-6) pénzváltó-irodája Pesten, harminczad-utca, 3-dik szám alatt.

Pest, december 29-én 1867.

Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft. — Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. — Fél évre 3 ft. — Csupán Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft. — Fél évre 3 ft.

Hirdetési díjak. A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokat illetőleg: Egy, négyezer hasábozott petit sor, vagy annak helye egyszeri igtatásnál 10 kr-ia, háromszori vagy többszöri igtatásnál csak 7 kr-iba számítatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetésményeket elfogad Bécsben: Oppelk Alajos, Wollzeile Nro. 22. és Haasenstein és Vogler, Wollzeile Nro. 9. — Bélyeg-díj külön minden igtatás után 30 ukr.

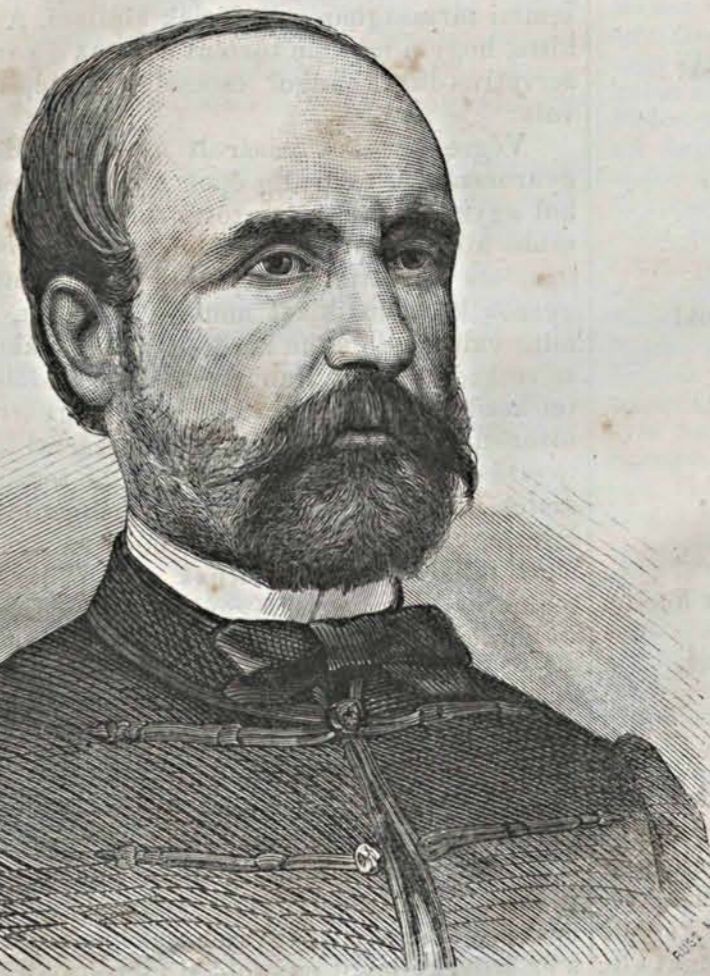
Béreczy Károly.

(1821—1867.)

Egy jeles író, nemes szívi férfi, hű és buzgó hazafi arezképét veszik itt olvasóink, kit ezelőtt alig egy pár héttel ragadt ki a halál sorainkból. Minket Béreczy Károlyhoz a közös tiszteleten kívül még különös hála is kötött, mert a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok megalapító dolgozótársai közé tartozott; 1854—1857-ig ő írta a Politikai Ujdonságok politikai részét. Régi barátság csatolta a Vasárnapi Ujság felelhetlen szerkesztőjéhez, Pákh Alberthez. Mi hamar kelle utána mennie s most nem messze fekszenek egymástól a kerepesi-ut melletti temetőben.

Béreczy Károly 1821-ben született márcz. 2-án Balassa-Gyarmaton, hol atyja megyei főorvos volt. Pesten végezte tanulmányait s 1848-ig a m. kir. helytartótanácsnál szolgált a közlekedés és közmunkák osztályában, Széchenyi István gróf főnöksége alatt. 1848-ban szintén e miniszteriumhoz nevezetett ki. A forradalom után visszavonult a közszolgálatból s mint független író élt.

Már jogász korában föllépett mint író. Költeményeket és beszéyleket írt a szépirodalmi lapokba. Garay „Regelő“-jében s Frankenburg „Életképei“-ben egy pár beszéyle, mely érzésü költeménye s kitűnő műfordítása magukra vonták az olvasóközönség figyelmét. Azóta egész 1854-ig majd minden szépirodalmi jeles vállalatban találkoztunk nevével. 1846-ban egyike volt azon tíz legtehetségesebb ifju írónak, kik Petőfi vezérlete alatt egy új szépirodalmi közlönyt akartak alapítani. Az eddig virágzó egészségü ifju 1848 elején nagy betegségbe esett, melyből csak 1849 tavaszán üdült fel, de egész 1851-ig vissza kellett vonulnia minden munkától. 1851-ben meg-házasodott s a Pesti Napló dolgozótársa lön egész 1854-ig, s kiadta beszéylei első gyűjteményét „Ábránd és Való“ czim alatt (1852), melyet 1854-ben egy második követett há-

BÉRECZY KÁROLY.

számban a Shakespeare-fordítványok legkitűnőbb bírálói közé tartozott, s itt is, mint az akademiában, majd minden évben részt vett a pályaművek bírálatában s egyik kitűnőbb reporter volt.

Béreczy mint író és ember nagy műveltségénél és lovagias szeretetreméltóságánál

fogva kitűnő helyet foglalt el. Számos idegen nyelvet értett és beszélt s nagy jártassága volt az angol, francia és német szépirodalomban. Beszéylei első gyűjteményét mint ifjukori kísérleteket inkább csak nemes érzelem és styllbeli csin tüntették ki, második gyűjteményén már látszik az élet ismerete s a „Gyógyult seb“ czimü beszéyle, melyvel beszélyírói pályáját a „Részvét könyvé“-ben befejezte, a jelesebb magyar beszéylek közé tartozik. Folytonos betegeskedése, hírlap-írói, majd szerkesztői elfoglaltsága nem engedték, hogy beszélyírói tehetségét kifejtthesse, s épen akkor hallgatott el, midőn már jelesb műveket irhatott volna.

Az orosz nyelvet ezelőtt néhány évvel tanulta meg s „Anyegin“ fordítványá szépségben vetekedik a Bodenstättével, hűségben felülmúlja. — „Vadász-és versenylap“-jával új tért foglalt el a magyar időszi sajtóban, s megalapította a magyar sport-irodalmat. Ez által nemcsak a sport köröket hozta közelebb a magyar irodalomhoz, hanem egyszersmind szélesítette a magyar irodalom körét. „Vadász-műszótára“ (1860.) megmagyarosította a sport-nyelvet, lapja pedig, melyet sok izléssel és tapintattal szerkesztett, gyakran oly jeles cikkek tárháza lön, hogy a külföld e nembeli termékeivel méltán versenyzett. „Vadászrajzok“ (1863) czimü kiadványa, melybe lapja legkitűnőbb cikkeit összegyűjtötte, oly könyv, melyben a szakavatottság az irodalmi forma szépségével párosul.

Béreczy e mellett ritka becsületes és buzgó ember volt, ki egyszersmind az egyesületi ternek is leghűbb munkái közé tartozott s kit nagy műveltségénél és szeretetreméltóságánál fogva a társak mindenütt tárt karokkal fogadtak. Az 1850—66-diki évek közé esik pályája dereka, tehát azon idősziakba, midőn a hazafiság és nemzetiség oltára szent lángjának őrzése majdnem kiza-